

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาในขั้นตอนของการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และแนวคำถามในการสนทนากลุ่ม รวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 คน จากการสนทนากลุ่ม จำนวน 19 คน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ จำนวน 35 คน รวมทั้งการสังเกตบริบททางกายภาพในชุมชน พฤติกรรมการทำงาน และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ

ได้นำผลการศึกษามาวิเคราะห์ จัดหมวดหมู่ และนำเสนอเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แผนที่แสดงจุดเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง

ส่วนที่ 2 สุขภาพหรือสภาวะ โดยภาพรวมของประชาชนบ้านไร่ศิลาทองในปัจจุบัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการทำครกหินบ้านไร่ศิลาทองใน 4 มิติ คือ มิติด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสังคม และด้านจิตวิญญาณ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลจากการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

ส่วนที่ 1 แผนที่แสดงจุดเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง

จากการศึกษาบริบทชุมชน โดยการสำรวจ การสัมภาษณ์ และการบันทึกลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมร่วมกับผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่สาธารณสุข พบว่า จุดเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง มีดังนี้

- แหล่งมลภาวะทางเสียง พบว่ามีจุดเสียงที่อาจก่อมลภาวะทางเสียง ได้แก่ บ้านของผู้ที่ทำการหินโดยใช้อุปกรณ์เครื่องมือทุ่นแรง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบ้านของผู้ที่ทำการหินและเป็นตัวแทนจำหน่ายครกหินในหมู่บ้าน โดยเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ เครื่องตัดหิน เครื่องเจียรระไนหินและเครื่องกลึงหินจะเห็นว่าเครื่องมือดังกล่าวต้องใช้ไฟฟ้าและมีราคาแพง จึงมีผู้น้อย แต่เสียงค่อนข้างดัง จึงก่อให้เกิดความรำคาญและรบกวนเพื่อนบ้านข้างเคียง โดยเฉพาะเครื่องตัดหินซึ่งมีเสียงดังมาก ทำให้เพื่อนบ้านได้รับความเดือดร้อน เกิดความเครียด และความวิตกกังวล

- แหล่งมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่นละออง พบว่าจุดเสียงที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองส่วนใหญ่พบได้โดยทั่วไปในหมู่บ้าน แต่จุดที่พบมากที่สุด ได้แก่ บ้านของผู้ที่ทำการหินโดยใช้เครื่องมือทุ่นแรง นอกจากจะเสียงดังยังมีฝุ่นละอองจำนวนมาก คาดว่าอาจจะเป็นจุดเสียงที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะอาการและโรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจ เช่น แสบคอ ระคายคอ หวัด ไอ น้ำมูก ภูมิแพ้ และโรคปอด เป็นต้น

จากการศึกษาจุดเสียงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจากการทำการหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ทั้งแหล่งมลภาวะทางเสียง และแหล่งมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่นละออง สามารถแยกจุดเสียงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพตามประเภทของอุปกรณ์ ดังต่อไปนี้

1. จุดที่มีเครื่องตัดหิน (ดังแสดงในภาพที่ 2 หน้า 44)

จุดที่มีเครื่องตัดหิน เป็นจุดเสียงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพทั้งแหล่งมลภาวะทางเสียง และแหล่งมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่นละออง ซึ่งบ้านไร่ศิลาทองมีจุดเสียงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจากเครื่องตัดหินกระจายอยู่ทั่วหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 5 จุด

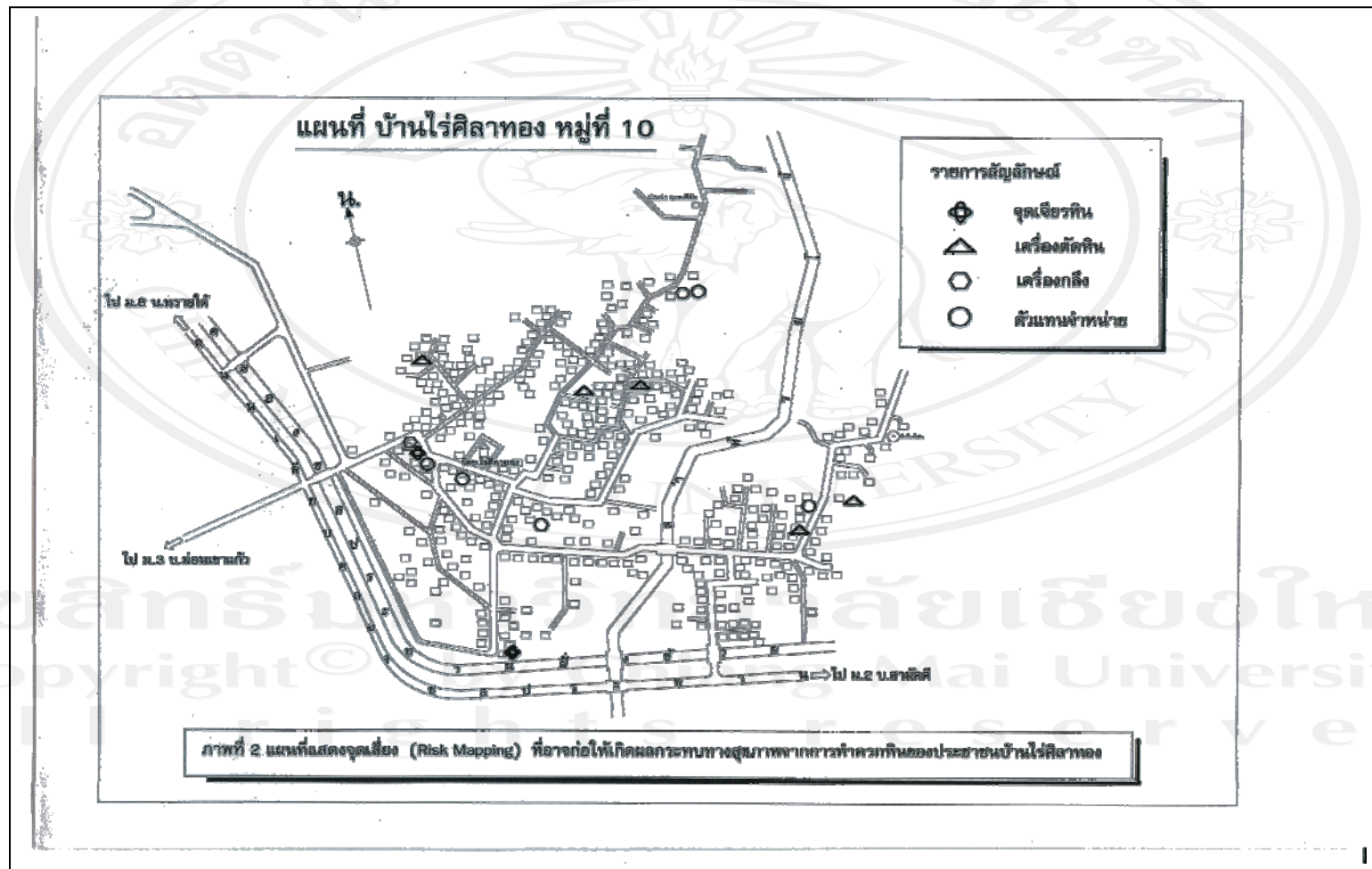
2. จุดที่มีเครื่องกลึงหิน (ดังแสดงในภาพที่ 2 หน้า 44)

จุดที่มีเครื่องกลึงหิน เป็นจุดเสียงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพทั้งแหล่งมลภาวะทางเสียง และแหล่งมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่นละออง ซึ่งบ้านไร่ศิลาทองมีจุดเสียงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพจากเครื่องกลึงหินอยู่ในหมู่บ้าน ซึ่งมีทั้งหมด จำนวน 2 จุด

3. จุดที่มีเครื่องเจียรระไนหิน (ดังแสดงในภาพที่ 2 หน้า 44)

จุดที่มีเครื่องเจียรระไนหิน ซึ่งเป็นศูนย์รวมของช่างเจียรระไนครกของหมู่บ้าน โดยสถานที่ที่จะยกเป็นกระท่อมอยู่ห่างจากหมู่บ้านติดกับคลองชลประทาน สาเหตุที่มาเจียรระไนครกบริเวณนี้เนื่องจากมีเสียงดังและมีฝุ่นละอองเยอะ เกรงว่าจะสร้างปัญหาให้กับประชาชนในชุมชน โดยจุดนี้จะมีช่างเจียรระไนจำนวน 5 ราย

จุดเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง รวมถึงแหล่งมลภาวะทางเสียง และแหล่งมลภาวะเกี่ยวกับฝุ่นละออง ซึ่งสามารถนำมากำหนดแผนที่แสดงจุดเสี่ยงจากการทำครกหิน ดังแสดงในภาพที่ 2 ดังนี้

ส่วนที่ 2 สุขภาพหรือสภาวะโดยภาพรวมของประชาชนบ้านไร่ศิลาทองในปัจจุบัน

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม ความหมายของสุขภาพหรือสภาวะในมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง หมายถึง การที่มนุษย์มีสุขภาพดี มีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความสุข ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ โดยการที่มีสุขภาพดีนั้น หมายความว่ารวมถึง การที่ไม่มีความเจ็บป่วยทั้งด้านร่างกายและจิตใจ อยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ดีและอยู่ได้อย่างมีความสุข และการที่จะมีสุขภาพที่ดีนั้น ต้องเริ่มจากการดูแลเอาใจใส่ในระดับบุคคลหรือการดูแลตัวเอง ซึ่งจะส่งผลสู่การมีสุขภาพดีในระดับครอบครัว และชุมชน ซึ่งการมีสุขภาพที่ดีอาจจะรวมถึงผู้ที่มีโรคประจำตัวแต่สามารถปฏิบัติตัวดูแลสุขภาพของตนเองให้อยู่กับโรคได้อย่างมีความสุขโดยไม่มีโรคแทรกซ้อนหรือยืดอายุให้ยืนยาวต่อไปได้ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มีสุขภาพดี นอกจากนี้สุขภาพหรือสภาวะยังหมายถึงผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมและสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี โดยปรับตัวให้เข้ากับประเพณีและวัฒนธรรมของสังคมที่เราอยู่ซึ่งจะส่งผลทางด้านจิตใจ ทำให้เรามีความฉลาดทางอารมณ์ ไม่เครียด ไม่โกรธง่าย ไม่มีความทุกข์ และมีสุขภาพทางด้านจิตวิญญาณที่ดีมีความเอื้ออาทร เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เมตตา กรุณา สุขภาพทางกายและใจหรือการมีสุขภาพที่ดียังมีความหมายรวมถึง การได้เป็นแบบอย่างที่ดีของคนในสังคม มีคนยกย่องนับถือ ไม่มีหนี้สิน ไม่ติดการพนัน การได้เข้าวัดทำบุญทำทาน เข้าร่วมกิจกรรมหรืองานประเพณีต่างๆ ของวัด การได้นั่งสวดมนต์ ไหว้พระ นั่งสมาธิ ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลทำให้ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพหรือสภาวะที่ดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ ดังเช่น

“สุขภาพดี ก็คือ การที่คนเรามีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรง มีความสุข ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บต่างๆ”

“ก่านที่เสาะจะสุขภาพดี ก่อคือ บ่เจ็บป่วยทั้งกายทั้งใจ แม่นกัมันต้องเริ่มจากตัวเรา ครอบครัวเรา แล้วก่อรวมถึงคนในชุมชนเราโดย”

“คนที่สุขภาพดีไม่ใช่ว่าคนที่ไม่มีโรคอย่างเดียว คนที่มีโรคประจำตัวถ้ารู้จักดูแลตัวเองดีๆ ก็จะทำให้มีชีวิที่ยืนยาวได้”

“สุขภาพดี ก็คือคนที่รู้จักใช้ชีวิต มีความฉลาดทางอารมณ์ ไม่เครียด ไม่โกรธง่าย มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่คนทั่วไป มีเมตตา กรุณา ไม่เป็นคนเกกมะเหรกเกร ดิดหนี่สินพะรุงพะรัง”

“การได้เข้าวัดร่วมพิธีทางศาสนา ทำบุญทำทาน ไหว้พระ สวดมนต์นั่งสมาธิก็ทำให้จิตใจเราสบาย ถ้าจิตใจเราสบายก็จะทำให้เราใจดี แล้วสุขภาพเราก็จะดีด้วย”

สุขภาพหรือสภาวะโดยภาพรวมของประชาชน ซึ่งส่วนใหญ่แสดงความคิดเห็นว่าประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง จะมีภาวะการเจ็บป่วยอยู่บ้าง แต่ก็ยังสามารถทำงานได้ช่วยเหลือตัวเองได้ และมักจะเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ คือมีอาการ หายใจไม่สะดวก แสบคอ มีน้ำมูก

ไอ ภูมิแพ้ ซึ่งน่าจะเกิดจากการได้สัมผัสสสารก่อภูมิแพ้ที่ติดจากการทำครกหิน พร้อมกันนี้ยังมีอาการเกี่ยวกับระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อและกระดูกจากการต้องทำงานอยู่ในท่าเดิมซ้ำๆเป็นเวลานาน

อย่างไรก็ตามบุคลากรสาธารณสุข ให้ความคิดเห็นว่าประชาชนบ้านไร่ศิลาทองที่มารับการรักษาพยาบาลที่สถานีนามัยต้นมีเนื้อมันส่วนใหญ่จะมารับการรักษาด้วยโรกระบบทางเดินหายใจมากที่สุด โดยส่วนใหญ่มีอาการ ไอ หวัด ไอ มีน้ำมูก หายใจไม่สะดวก บางคนถึงกับเป็นหอบหืด ถ้ามีอาการมากก็จะส่งตัวไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลลำปาง บางคนก็สะดวกไปคลินิก พร้อมกันนี้ก็จะพบว่าประชาชนมักจะเจ็บป่วยด้วยโรกระบบกล้ามเนื้อและโครงร่าง คือ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อและกระดูก ถ้าได้รับการรักษาหรือได้รับยา ก็จะมีอาการดีขึ้น นอกจากนี้จะเจ็บป่วยด้วยโรกระบบทางเดินหายใจ และโรกระบบกล้ามเนื้อและโครงร่างแล้ว ประชาชนยังเจ็บป่วยด้วยโรคที่เกิดจากพฤติกรรมและการปฏิบัติตัว โดยเฉพาะโรคเรื้อรัง ได้แก่ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ทั้งนี้อาจจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านคือการทำครกหินซึ่งต้องนั่งทำงานอยู่กับที่นานๆ บริโภคอาหารที่เสี่ยงต่อการเกิดโรค และยังขาดการออกกำลังกายที่ถูกต้อง จึงทำให้ปริมาณผู้ป่วยโรคเรื้อรังมีแนวโน้มสูงขึ้น ทั้งนี้ สถานีนามัยต้นมีเนื้อมันในฐานะที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ต้องมีหน้าที่ดูแลสุขภาพของประชาชนในชุมชน ก็ได้มีการออกให้บริการด้านสาธารณสุข คือ ออกให้ความรู้และคัดกรองโรคเรื้อรัง เพื่อให้ประชาชนมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น งดรับประทานอาหารที่ถูกหลักโภชนาการ ลดอาหารหวานมัน และหมั่นออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วันเพื่อให้ร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง และเป็นการลดอัตราการเกิดโรคเรื้อรังของประชาชนได้ ในส่วนของการให้ความรู้เรื่องการป้องกันตนเองจากการประกอบอาชีพก็ได้มีการประสานความร่วมมือไปยังสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปางในการชี้แจงและให้ความรู้ในกลุ่มเสี่ยง ซึ่งประชาชนก็ให้ความสนใจในระดับดี แต่มักจะขาดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

จากการประเมินในภาพรวมทั้งหมด ทั้งจากการสังเกต สัมภาษณ์ และสนทนากลุ่มประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง จะมีการดูแลสุขภาพตนเองทั้ง 3 ระบบ คือ ระบบการแพทย์ภาคประชาชน ระบบการแพทย์พื้นบ้าน และระบบการแพทย์สมัยใหม่ โดยส่วนใหญ่เมื่อเกิดการเจ็บป่วยเล็กๆ น้อยๆ ก็จะดูแลตัวเองก่อนด้วยการซื้อยากินเองจากร้านขายยาในหมู่บ้าน ถ้ายังไม่หายก็จะไปใช้บริการในระบบการแพทย์สมัยใหม่ โดยไปรับบริการที่สถานีนามัยต้นมีเนื้อมันซึ่งเป็นสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ที่อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 2 กิโลเมตร โรงพยาบาลลำปางและคลินิกที่อยู่ในตัวอำเภอเมืองลำปาง ส่วนระบบการแพทย์พื้นบ้านประชาชนยังมีความเชื่อเรื่องผีหรือสิ่งเร้นลับ ซึ่งเป็นที่พึ่งทางจิตใจ โดยเมื่อเกิดการเจ็บป่วยก็จะมีความเชื่อว่าเป็นเกิดจากการไปลบหลู่ผีปู่ย่าตา

ยาย หรือผีบ้านผีเรือนก็จะมีการทำพิธีกรรม สวดส่งเคราะห์ โดยมีผู้ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ หรือคนที่เคยบวชมาก่อน เป็นผู้สวดส่งเคราะห์เป็นต้น

ส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการทำครกหินบ้านไร่ คีลาทอง

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการทำครกหินบ้านไร่คีลาทอง มีดังนี้

1. ผลกระทบทางสุขภาพทางร่างกาย

1.1 ผลกระทบด้านบวก

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มจะเห็นได้ว่าผลกระทบทางสุขภาพทางกาย ด้านบวกจากการประกอบอาชีพทำครกหิน พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนจะได้รับการดูแลสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ สถานีอนามัยดงมัน โรงพยาบาลลำปาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง และหน่วยงานสาธารณสุขนอกพื้นที่ ได้แก่ โรงพยาบาลมหาราชนครเชียงใหม่ เป็นต้น สำหรับการดูแลสุขภาพประกอบด้วย การให้ความรู้เรื่องผลกระทบจากการประกอบอาชีพทำครกหิน การตรวจสุขภาพเบื้องต้น การตรวจคัดกรองโรคที่อาจเกิดจากการทำครกหิน เช่น โรคปอดจากฝุ่น หรือโรคซิลิโคสิส โดยการตรวจเอกซเรย์ปอด การตรวจความจุปอด เป็นต้น ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า การที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาให้บริการด้านสุขภาพเป็นสิ่งที่ดี แต่ยังคงการให้บริการที่ต่อเนื่องและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งกลุ่มเป้าหมายที่เป็นกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มประชาชนทั่วไป ยกตัวอย่าง เช่น

“ประชาชนในหมู่บ้านมีการประกอบอาชีพทำครกหินซึ่งผมถือว่าเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านซึ่งสืบทอดกันมาราว 40-50 ปีแล้วซึ่งก็พอๆ กับอายุผมเท่าที่เห็นก็จะมีคุณหมอจากสถานีอนามัยดงมัน ได้มาประชุมชาวบ้านและให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตัวเองจากฝุ่นที่เกิดจากการทำครก โดยให้ใส่ผ้าปิดจมูก”

“มีคุณหมอจากโรงพยาบาลลำปางมาให้ความรู้และมาเอกซเรย์ปอดเมื่อประมาณ 2-3 ปีที่แล้ว เพื่อดูว่าคนที่ทำครกหินจะป่วยเป็นโรคปอดหรือเปล่า”

“อีพ่อยะครกหินมาตั้งเมิ่นแล้ว ตั้งแต่สมัยเป็นละอ่อน บะเคี้ยวเล็กยะละ ก็เห็นหมอเป็นมาตรวจหมู่ที่ยะครกหลายครั้งอะละ แต่จำได้ว่าป็นไผมาจากดีไคพ่อง”

“ข้าเจ้าเป็นประธาน อสม.มาก็หลายปี เท่าที่จำได้ ก็จะมีคุณหมอ มาจากอนามัยดงมัน โรงพยาบาลลำปาง สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง และคุณหมอจากเชียงใหม่มาให้ความรู้

เกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการทำครก เช่น ฝุ่นละออง เสียงดัง โดยมาแจกอุปกรณ์ผ้าปิดจมูกที่อุดหูป้องกันเสียงที่ดังเกิน และมาตรวจสุขภาพ แต่จำไปได้เจ้าว่าเป็นมากที่สุด”

“ผมว่าหมอมาคูแลก็ดี มากันเยอะๆ ยิงดี แต่ส่วนใหญ่จะมาศึกษามาวิจัย อะไรทำนองนี้ จะมาเป็นครั้งคราว ถ้างานเสร็จก็เสร็จไป ชาวบ้านได้รับการดูแลไม่ต่อเนื่อง”

“ความจริงหมอน่าจะมาตรวจสุขภาพคนที่ทำครกปีนึง อย่างน้อย ซักครึ่งหรือสองครั้ง ก็น่า จะดี”

1.2 ผลกระทบด้านลบ

ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านลบของผู้ประกอบอาชีพทำครกหินและประชาชนที่เกี่ยวข้อง ส่วนใหญ่ประชาชนมักจะเจ็บป่วยทางกายด้วยโรคที่แยกเป็นระบบและปัจจัยสาเหตุดังต่อไปนี้คือ

1.2.1) โรกระบบทางเดินหายใจ : โรกระบบทางเดินหายใจที่เกิดจากขั้นตอนการทำครกหินอาจจะพบตั้งแต่ขั้นตอนการขุดหินการผ่าหิน และการตกแต่งหิน (อาคม ต้นตระกูล, 2542) ซึ่งจะพบเป็นส่วนน้อย เนื่องจากในปัจจุบันชาวบ้านจะซื้อหินครกหรือสากที่ตกแต่งแล้วหรือไปรับเอามาจากพ่อค้าคนกลางเพื่อนำไปแกะสลัก ทั้งนี้มักจะใช้เครื่องมือสมัยใหม่ที่เป็นเครื่องทุ่นแรงเพื่อลดขั้นตอนในการทำงานและเพื่อประหยัดเวลาในการทำครก ที่เรียกว่า “เครื่องตัดหิน” (เครื่องปาด) “เครื่องกลึงหิน” และ “เครื่องเจียรไนหิน” ซึ่งเครื่องมือดังกล่าวมักจะก่อให้เกิดปัจจัยหรือสิ่งคุกคามทางด้านกายภาพ ได้แก่ ฝุ่นละออง และเสียงที่ค่อนข้างดัง ถ้าผู้ประกอบอาชีพไม่ได้ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ผ้าปิดจมูก พบว่าทำให้เกิดอาการและเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ เช่น อาการหายใจเหนื่อยหอบ หายใจลำบาก แสบคอ ระคายคอ มีน้ำมูกไหล โรคหวัด โรคภูมิแพ้ และโรคปอด ดังเช่น

“ทำครกมานานแล้ว สมัยก่อนหมอเคยเอาผ้าปิดจมูกมาแจก ใหม่ๆ ก็ใส่ แต่นานๆ เข้ารู้สึกไม่ค่อยสะดวก อีกอัคราคาญ”

“ทำครกหินมานานตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่มเป็นสาวตอนนี้ก็ยังทำอยู่และในขั้นตอนการแกะหินให้เป็นครกและสากมักจะมีฝุ่นละอองเยอะ”

“พ่อแกะครกมานานบางทีถ้าสูดดมฝุ่นเข้าไปทำให้แสบคอ น้ำมูก น้ำตาไหล หายใจไม่สะดวก”

“การเจียรครกฝุ่นมันหนักแต่ครับ บางครั้งผมก็ใส่ผ้าปิดจมูก แต่มันอึดอัคราคาญ หลังๆ มากก็บอค่อยได้ใส่ ก็อาจจะมิพองที่รู้สึกหายใจบอค่อยออก”

“รู้สึกหายใจไม่ค่อยสะดวก มันแสบคอ ระคายคอ แล้วมีน้ำมูกเวลาเจอฝุ่นมากๆ”

“หมอบอกว่าลุงเป็นโรคปอด ก็มีอาการหายใจลำบาก หอบ เพราะทำกรรมมา นาน สูดลมฝุ่นละออง ไม่ได้ใส่หน้ากากปิดจมูก เพราะมันหายใจไม่สะดวก”

ส่วนประชาชนที่มีบ้านอยู่ติดกับบ้านที่มีเครื่องมือทุ่นแรงในการทำครกหิน พบว่ามีอาการและเกิดโรคที่เกี่ยวข้องกับระบบทางเดินหายใจ ดังเช่น

“การตัดหินฝุ่นค่อนข้างเยอะ จะมีปัญหาตอนมีลมพัดแรงๆ มันจะปลิวเข้ามา ในบริเวณบ้าน ลูกเด็กเล็กแดง คนเฒ่าคนแก่ รวมถึงพวกเราก็จะสูดดมฝุ่นเข้าไป บางที่เป็นหวัด น้ำมูกไหลเลย”

1.2.2) โรกระบบกระดูกและโครงร่าง: โรกระบบกระดูกและโครงร่างเป็น อาการหรือโรคที่เกิดจากการที่ประชาชนบ้านไร่ศिलाทองมีพฤติกรรมและท่าทางในการทำงานในท่า เดิมมานานๆ ซ้ำซาก และเป็นท่าในการทำงานที่ไม่เหมาะสมทั้งในขั้นตอนการตกแต่งหินขั้นตอนการ แกะสลักหิน และขั้นตอนการเจียรในหินทั้งแบบดั้งเดิมและแบบที่ใช้เทคโนโลยีเครื่องจักรทุ่นแรง ทั้งนี้ในกรณีที่ไม่ใช้เครื่องจักรทุ่นแรงมักจะใช้เวลาค่อนข้างนานและเป็นการทำงานที่ทำให้เกิด ปัญหาโรกระบบกระดูกและโครงร่าง ทำให้มีอาการ ปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อกระดูก และมีอาการ ชาตามมือและเท้า ดังเช่น

“นั่งสักครก นานๆ ไม่ได้ ลูกไปไหน บางที่มันรู้สึกปวดขาข้อมือ ไปเอายา จากอนามัยมากินก็พอทุเลา และมักจะปวดหลังปวดเอวเป็นประจำ”

“ผมเป็นช่างเจียร เวลานั่งเจียรต้องหยุดพักลุกเดินบ้าง เพราะนั่งนานๆ มันจะ ปวดหลัง บางที่ต้องก้มและต้องเกร็งบังคับเครื่อง มันก็จะปวดข้อมือข้อแขนบ้าง แต่ก็ชินแล้วถ้าเรา หยุดมันก็หาย”

“ผมว่าขั้นตอนการเจียรส่วนใหญ่ผู้ชายจะเป็นคนทำ เพราะต้องใช้แรงเยอะ มักจะปวดข้อมือ ถ้ากินพาราก็ดีขึ้น ถ้าหยุดทำงานมันก็หายปวดเอง”

“สมัยก่อนพอเยาะพอได้อยู่ แต่เดี๋ยวนี้บ่อไหน มันต้องใช้แรงหนัก แล้วก้อก้มๆ เงยๆ บ่อไหนคนเฒ่า ปวดหลัง ปวดเอว มันจะบ่อม่วน”

“ป้าอายุมากแล้ว นั่งนานๆมักจะปวดเข่า บางทีก็จะชาที่เท้าแล้วก็ปวดบริเวณ ต้นคอ”

“คนใช้บ้านไร่ศिलाทองที่มารับการรักษาที่สถานอนามัย มักจะเจ็บป่วยด้วย โรกระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เช่น ปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อ กระดูก อาจเกิดจากการต้อง ทำงานในท่าเดิมมานานๆ”

1.2.3) อุบัติเหตุจากกระบวนการทำครกหินและจากการใช้วัสดุอุปกรณ์หรือ เครื่องมือในการทำครกที่มีผลกระทบต่อร่างกาย สามารถจำแนกดังรายละเอียด ต่อไปนี้

- เสียชีวิต : พบว่า มีผู้เสียชีวิตจากกระบวนการทำครกหินในขั้นตอนการขุดหิน ซึ่งเป็นขั้นตอนหนึ่งของการทำครกหินแบบดั้งเดิม เพราะการทำครกหินแบบดั้งเดิมจะเริ่มตั้งแต่การสำรวจหาแหล่งหิน และขุดหินเพื่อนำหินมาผ่า จากนั้นก็จะตกแต่งหินให้เป็นรูปหุ่นครกและสาก และขนลำเลียงเพื่อนำมาสกัดต่อไป ซึ่งในขั้นตอนการขุดหินนี้เอง จะเป็นขั้นตอนทำให้ผู้ประกอบอาชีพเสียชีวิตเนื่องจากต้องขุดหินให้ลึกลงไป ประมาณ 3 - 5 เมตร ถ้าขุดให้ลึกเท่าใดยิ่งดี เพราะเชื่อว่าหินที่อยู่ลึกจะมีความเหนียวทนทาน ไม่แตกง่าย ทั้งนี้ยังถ้าขุดลึกลงไปมากๆ จะทำให้หินที่อยู่ด้านบนถล่มลงมาทับคนขุดเสียชีวิต จากการสนทนากลุ่ม พบว่ามีผู้เสียชีวิตในขั้นตอนนี้ประมาณ 3 คน โดยล่าสุดเสียชีวิตเมื่อ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา แต่ในปัจจุบันไม่มีรายงานผู้เสียชีวิตเพราะใช้เครื่องจักรแทนแรงงานคน ยกตัวอย่าง เช่น

“จำไม่ได้ว่าตายปีไหนบ้าง แต่ตายประมาณ 3 คนแล้ว ขุดหินแล้วหินมันถล่มทับตายเพราะขุดลึกลงไปไม่ทันระวังตัว”

“มีตายเหมือนกันตอนขุดหินนี้แหละ แต่มีน้อยประมาณ 3 คน รายล่าสุด 2-3 ปีที่แล้วนี่เอง”

- การบาดเจ็บต่ออวัยวะต่างๆ ดังนี้

1) ตา : พบว่าผลกระทบทางด้านร่างกายที่เกิดจากการประกอบอาชีพทำครกหิน ส่วนใหญ่จะเป็นอุบัติเหตุจากการใช้วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำครก ซึ่งอวัยวะที่มักจะได้รับผลกระทบก็คือ ดวงตา จากขั้นตอนของการทำครกหิน โดยเฉพาะขั้นตอนการแกะสลักหินซึ่งมักจะประสบอุบัติเหตุจากเศษเหล็กและเศษหินกระเด็นเข้าตา ถ้าเล็กน้อยก็อาจจะทำให้มีอาการระคายเคืองตา ตาอักเสบ ตาแดง ซึ่งก็จะแก้ไขโดยการใช้น้ำสะอาดล้างตา หรือไปหาหมอที่สถานอนามัยเพื่อรับการรักษา แต่ถ้ามีอาการรุนแรง เช่น มีเศษเหล็กหรือเศษหินเข้าไปฝังในลูกตาจะทำให้ น้ำตาไหลตลอดเวลา และตาพร่ามัวมองเห็นไม่ชัด ก็จะไปรับการรักษาที่โรงพยาบาล แต่สมัยก่อนผู้ที่ทำครกหินมักไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องเนื่องจากอยู่ไกลจากตัวเมืองการคมนาคมไม่สะดวก และขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ทำให้ไม่ได้รับการรักษาอย่างถูกต้อง จึงมีผลทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพทำครกหินบางรายถึงกับสูญเสียดวงตาทำให้ตาบอดได้ จากการสัมภาษณ์ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการทำครกหิน สามารถอธิบายถึงสาเหตุปัจจัยที่มีผลทำให้สูญเสียดวงตา ยกตัวอย่างเช่น

“บางครั้งแกะครกแล้วลืมใส่แว่นป้องกันเศษเหล็กที่ใช้สกัดก็จะกระเด็นเข้าตาทำให้ระคายเคือง แสบตา น้ำตาไหล บางคนถึงกับตาบอด”

“ลุงทำครกหินมาตั้งแต่สมัยเป็นหนุ่มอายุประมาณ 20 ปี ซึ่งเรียนรู้จากพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย พออายุประมาณ 36 ปีได้รับอุบัติเหตุจากเหล็กที่ใช้สกัดหินกระเด็นเข้าตาด้านขวา

เนื่องจากไม้ใส่แวนป้องกัน ซึ่งในขณะนั้นก็รู้สึกปวดและชา แต่ก็รู้แล้วว่าอาการคงไม่ดีเพราะมีความรู้สึกมองเห็นไม่ชัดเจน หลังจากเกิดอุบัติเหตุก็ไปรับการรักษาที่สถานีนามัยต้นมีน สถานีนามัยก็ส่งตัวไปรับการรักษาต่อที่โรงพยาบาลลำปาง และหมอให้นอนพักผ่าตัดตาเพื่อเอาเศษเหล็กออก แต่เนื่องจากเศษเหล็กมันเข้าไปฝังในตาดำและในขณะนั้นไม่มีหมอเฉพาะทาง จึงถูกส่งตัวไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลรามมา กรุงเทพมหานคร และได้รับการผ่าตัด หลังจากผ่าตัดและอาการหายดีแล้วปรากฏว่าตามันจะมองพร่ามัวและในที่สุดมันก็มองไม่ค่อยเห็น ”

“ทุกคนจะเป็นหมครับ มันชินแล้ว เศษเหล็กมันจะกระเด็นเข้าไปฝังที่ละนิด นานๆเข้ามันก็จะเป็นปื้นๆ สีเขียว แต่ไม่มีอันตราย ยกเว้นถ้ากระเด็นเข้าตาอาจจะทำให้ตาอักเสบและบอดได้ถ้าไม่ได้รับการรักษา”

“คนในหมู่บ้านที่เขาทำมานานๆ ส่วนใหญ่ไม่ค่อยใส่แวนป้องกัน เพราะความเคยชิน และก็รู้สึกรำคาญ บางทีเหงื่อจะออกเยอะ มันกะกะด้วย”

“สมัยก่อนที่ชาวบ้านมีการทำครกหินใหม่ๆ ก็ทำกันไปอย่างนั้น ไม่มีใครมาแนะนำว่าจะต้องทำอะไร ตอนนั้นเราก็ใช้เหล็กในการสกัด แต่ในขั้นตอนการสกัดพอก็ไม่ได้ใส่อะไรป้องกันสมัยนี้เขาจะใส่แวนกัน และสมัยนี้เหล็กที่ใช้สกัดก็จะใช้เหล็กหัวเพชร มันก็จะไม่ค่อยมีเศษเหล็กกระเด็นออกมาเท่าไร แล้วเวลาสกัดก็ต้องใช้สายตาฟุ้งมองทำให้เศษเหล็กกระเด็นเข้าตา ถ้าเข้าไม่เยอะ ก็จะรู้สึกระคายเคือง ก็จะใช้น้ำล้างออก ถ้ายังมีอาการอยู่ก็จะปล่อยทิ้งไว้ให้มันหายเอง เพราะการที่จะไปหาหมอก็ค่อนข้างลำบาก บางทีถ้าเศษเหล็กมันฝังในลูกตาก็จะปวดตา ตาอักเสบมันก็ทรมาณเหมือนกัน แต่ก็ต้องทนกินยาแก้ปวดบ้าง สุดท้ายตาก็จะพร่ามัวมองไม่ค่อยเห็น”

“เศษเหล็กกระเด็นเข้าตา รู้สึกระคายเคืองตา น้ำตาไหล ไม่ได้ใส่แวน เพราะรู้สึกรำคาญ เหงื่อออก และเจ็บบริเวณ ใบหูที่ขานแวนมันหนัก”

2) หู : พบว่าผลกระทบทางด้านร่างกายที่เกิดจากการประกอบอาชีพทำครกหิน อวัยวะที่ได้รับผลกระทบรองลงมาคือหู ส่วนใหญ่มักจะมีอาการหูอื้อ หูตึง การรับรู้ทางการได้ยินลดลง ซึ่งมักจะเกิดจากขั้นตอนของการทำครกหิน โดยเฉพาะในขั้นตอนการเจียรระไนหินที่มีเสียงค่อนข้างดังและไม่ได้ใส่เครื่องอุดหูป้องกันเสียง ปัจจุบันมีการใช้เครื่องทุ่นแรงเป็นเครื่องมือในการลดขั้นตอนการทำครกหิน เช่น เครื่องตัดหิน เครื่องกลึงหิน และเครื่องเจียรระไนหินซึ่งมีเสียงดังมาก ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบทางด้านร่างกายเกี่ยวกับหูหรือทางการได้ยินมักจะเป็นผู้ที่สัมผัสผลกระทบโดยตรง เช่น ช่างตัดหิน ช่างกลึงหิน และช่างเจียรระไนหิน ยกตัวอย่าง เช่น

“ผมจะเคยชินกับเสียงที่ดัง เพราะผมเป็นช่างเจียร ใหม่ๆ ก็กังวลจะใส่ที่อุดหูบ้างเพราะมีหมอมานำมาให้ พอทำไปเรื่อยๆ ก็ชินไปเอง ตอนนั้นก็ไม่ได้ใส่แล้ว”

“จริงๆแล้วการใช้เครื่องตัดหินมันก็จะประหยัดเวลาและลดขั้นตอนในการทำครกผมเองมีหน้าที่ตัดหินซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ทุบแรง แต่มันมีข้อเสียก็คือเสียงจะดังมากผมก็พยายามใส่เครื่องอุดหูทุกครั้ง แต่ผมว่ามันก็มีผลกระทบ เพราะการได้ยินก็ไม่ดีเหมือนเดิมอาจทำให้หูตึงได้”

“เครื่องตัดและเครื่องกลึง เสียงมันค่อนข้างแหลมและเสียงดังบางครั้งปวดหูหูอื้อ มันต้องใส่เครื่องอุดหู เพราะถ้าทิ้งไว้นานๆ หูจะตึงได้”

“ผมว่าการแกะสลักหินที่ใช้เหล็กสกัดยังคงดีกว่า การใช้เครื่องกลึงเพราะปริมาณฝุ่นจะน้อยกว่า แต่เครื่องกลึงฝุ่นจะเยอะมากและมีเสียงดังมาก”

“การเจียรหิน จะมีฝุ่นเยอะและเสียงดังมาก บางครั้งหูอื้อไปเลย”

3) มือ แขน และขา : พบว่าผลกระทบที่เกิดจากการประกอบอาชีพทำครกหินที่พบตามร่างกาย ก็คือการใช้ที่เศษเหล็กจากขั้นตอนการสกัดหินกระเด็นเข้าไปฝังบริเวณผิวหนัง มือ แขน และขา นานๆ เข้าก็จะมีลักษณะเป็นปื้นๆสีเขียวบริเวณผิวหนังหรือเป็นจุดสีเขียวบริเวณผิวหนัง ซึ่งเกิดจากการที่ไม่ได้ใส่ถุงมือ เสื้อแขนยาว และกางเกงขายาวเพื่อป้องกันเศษเหล็กกระเด็นใส่ ทั้งนี้จะไม่มีอาการเจ็บปวดหรือผิวหนังอักเสบแต่อย่างใด นอกจากนั้นยังพบว่าเกิดการเกิดอุบัติเหตุจากการใช้หินเจียรสำหรับเจียรระโนครก โดยเฉพาะถ้าหินที่ใช้เจียร ไม่มีคุณภาพหรือไม่ค่อยได้มาตรฐานจะทำให้หินแตกกระเด็นใส่มือ แขน และขา ทำให้ปวดฟกช้ำหรือบางรายอาจจะกระดูกร้าได้

“คนทำครกทุกคนจะมีรอยเศษเหล็กกระเด็นฝังตามร่างกาย ปากก็มีตามนิ้วมือ แขน แต่ไม่เจ็บ”

“พ่อเลิกขะมินละ แต่ก็มีรอยเหล็กมันสะเด็นใส่ เป็นสีเขียวๆ ตามตัว ตามแขน ตามขา แต่มันกำบ่อมมีอาการแห้ง”

“ลุงเคยถูกหินเจียรระเบิดและกระเด็นถูกข้อมือ กระดูกร้าเลย ต้องระวังหน่อย เพราะหินเจียรถ้าคุณภาพไม่ดีมันจะเปราะง่าย มันจะระเบิดและกระเด็นมาถูกเรา”

“ส่วนใหญ่การเจียรครกก็จะเป็นหน้าที่ของผู้ชาย เพราะมันค่อนข้างจะเป็นงานหนัก ต้องใช้เครื่องมือในการเจียรซึ่งเป็นเครื่องยนต์ต้องควบคุมเครื่องอย่างดีกลัวจะเกิดอุบัติเหตุ ถ้าหินเจียรระเบิดกระเด็นใส่ แขน ขา บางครั้งฟกช้ำไปเลยก็มี”

“ดูได้เลยเจ้า ถ้าไฟมีอาชีพทำครก ก่อจะมีรอยเศษเหล็กกระเด็น ไปฝังตามผิวหนังเป็นสีเขียวๆ แต่มันกำบ่อมเจ็บ”

2. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจ

2.1 ผลกระทบด้านบวก

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่าผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจด้านบวก ส่วนใหญ่จะมีความพึงพอใจต่ออาชีพทำครกหินเพราะเป็นอาชีพหลักของประชาชนในชุมชน เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนดีขึ้น ประชาชนมีวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายเป็นอาชีพที่อิสระถ้ายังงั้นก็มีรายได้เยอะ และเป็นอาชีพที่ทำอยู่กับบ้านไม่ต้องออกไปหางานทำที่อื่นที่สำคัญเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน เพราะถ้าเอ่ยชื่อบ้านไร่ศิลาทองทุกคนต้องรู้จักว่าเป็นหมู่บ้านที่มีการทำครกหิน ซึ่งถือเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ยกตัวอย่าง เช่น

“มีความรู้สึกดีใจครับ เพราะอาชีพนี้มันสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและประชาชนในบ้านเราทำให้ฐานะก็ดีขึ้น”

“คิดว่าจะทำต่อไปเรื่อยๆ จะสอนลูกสอนหลาน เพราะรุ่นปู่ย่าตายายเป็นสอนเฮมา แล้วบ่ต้องเสียค่าเรียนถ้าจะก้านอื่นมันต้องไปเรียนมาแม่นก็ มันต้องลงทุนอันนี้บ่ต้องลงทุนหยั่ง”

“จิตใจที่มีคนรู้จักมากขึ้น หมู่บ้านเรามีชื่อเสียง มันเป็นภูมิปัญญาที่ทำกันมา 40-50 ปี ทำให้ครกขายดีขึ้นบางทีมาจากต่างจังหวัดยังแะมา”

“เป็นสิ่งที่ดีที่ชาวบ้านมีอาชีพบางคนก็เป็นอาชีพหลัก บางคนก็อาจจะทำเป็นอาชีพเสริมทำให้มีเงินไม่ต้องออกไปทำงานนอกร้าน น้ำมันก็แพง อันตรายจากรถจากราก็เยอะ”

“ก็พึงพอใจเจ้า เพราะเจ้าทำมาค้าขาย ถ้าชาวบ้านเป็นมีรายได้ เจ้าก็ขายของได้นักเฮาก็มีความสุข โดย รายได้ก็หมุนเวียนดี”

2.2 ผลกระทบด้านลบ

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม พบว่าผลกระทบทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการทำครกหิน เช่น ฝุ่นละออง และเสียงดังจากการใช้เครื่องมือในขั้นตอนของการทำครกหิน ได้แก่ เครื่องตัดหิน เครื่องกลึงหิน และเครื่องเจียรในหิน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนทั่วไป เช่น ربกวนทำให้พักผ่อนไม่เต็มที่ ربกวนการทำงานหรือการทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิ เช่น การทำการบ้านอ่านหนังสือของเด็กนักเรียน การเลี้ยงดูบุตรหลานรวมถึงการค้าขายอาหาร ยกตัวอย่างเช่น

“เครียด เพราะเสียงดังมาก เวลานอนก็ไม่ได้นอน จิตใจไม่ดี ร้อนมาก เครียด
มากๆ”

“เสียงดัง ลูกหลานจะหลับก็ไม่ได้หลับ เพราะป่าเลียงหลานน้อย ก็เลยโมโห
เครียดมากไม่รู้จะทำยังไง”

“พี่ก็วิตกกังวล เพราะเสียงดังเกินไป เป็นทำในบริเวณบ้าน โดยเฉพาะเครื่อง
ปาดหิน เสียงดังขนาดจะพักผ่อนตอนกลางวันก็บ่าได้”

“สมัยก่อนเป็นใช้มือเยอะ ก็บ่อเท่าใดทนได้ม่วนดี แต่บ่เคยเป็นใช้เครื่องมือ
ช่วย เสียงดังบ่อไหวเครียดขนาด”

“เสาร้ออาทิตย์ ลูกหลานจะทำการบ้านอ่านหนังสือไม่ได้เลย ไม่มีสมาธิเสียงก็
ดัง ฝุ่นก็มาก เด็กๆ ถึงไม่ค่อยสบาย คนแก่อย่างป้ายังทนไม่ได้”

“บ้านอี่แม่อยู่ติดกับบ้านเป็นที่ยะครก เมื่อใดที่เป็นใช้เครื่องตัดหิน แม่รู้สึก
เครียด เพราะเสียงมันจะดังขนาด จิตใจบ่ดี บางเตื่อจะพักผ่อน นอนก็บ่ได้นอน”

“เสียงดังลูกหลานจะหลับก็ไม่ได้หลับ เพราะป่าเลียงหลาน บางครั้งก็โมโห
รู้สึกวิตกกังวลบ้าง แต่ก็เป็นอาชีพเขาก็ได้แต่ทนเอา”

“บางทีเสียงดังมากรู้สึกหงุดหงิด พาลทะเลาะกับลูกๆหรือสามีไปเลย”

“ป่าขายของก็ต้องระวังเจ้า บางทีฝุ่นนั้ก มันจะตกใส่อาหารกลัวอาหารจะไม่
สะอาด เวลาทำของขายก็ต้องระวัง”

นอกจากนี้ผู้ประกอบอาชีพทำครกหินและตัวแทนผู้จำหน่ายครกหินให้ความเห็นว่า
มีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับแหล่งหินที่เริ่มหายากมากขึ้น และกังวลว่าจะขาดหินอย่างไรถึง
จะได้เยอะๆ และจะทำครกอย่างไรถึงจะได้เงินมากๆ เพราะทุกวันนี้รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย
และต้องเจียดเงินมาซ่อมแซมวัสดุอุปกรณ์เมื่อเกิดการชำรุด และมีความเครียดว่าถ้าแหล่งหินอยู่ไกล
ค่าใช้จ่ายมันเยอะขึ้นแล้วประชาชนที่ประกอบอาชีพทำครกหินจะไปประกอบอาชีพอะไร เพราะ
งานหายาก และอาชีพทำครกหินก็ไม่มีคามมั่นคง เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติหรือหินหายากขึ้น
ยกตัวอย่างเช่น

“เหน้อย เครียด กังวลว่าทำอย่างไรจะขาดหินได้เยอะๆ ทุกวันนี้ไปหาหินได้
วันละ 5 - 6 ก้อนเท่านั้น ใช้กำลังคนมันได้น้อย”

“กลัวใจ หงุดหงิด ถ้าอุปกรณ์เสียก็จะต้องจ่ายเงินซ่อม”

“หินหายาก ต้องไปหาไกลถึงแม่เมาะ ก็รู้สึกเครียด ต่อไปลูกหลานจะไปทำมา
หากินยัง ถ้าว่าอาชีพมั่นคงก่อ ก็คงบ่าใช้ งานก็หายาก”

“เครียด รายได้ก็บ่อพอรายจ่าย เงินทำครกก็พอได้ แต่รายจ่ายมันนั้ก”

3. ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคม

3.1 ผลกระทบด้านบวก

พบว่า การประกอบอาชีพทำครกหิน ทำให้ประชาชนในชุมชนมีรายได้เฉลี่ยประมาณ 7,000 - 10,000 บาท/คน/เดือน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น พร้อมทั้งมีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนดูแลและยกมาตรฐานการทำครกหินให้เป็นสินค้าส่งออกของหมู่บ้านในรูปแบบหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) จากผลของการยกมาตรฐานสินค้ายังสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น โดยมีการรวมกลุ่มของสมาชิกผู้ประกอบการอาชีพทำครกหินร่วมกันพัฒนาคุณภาพของผลิตภัณฑ์และสร้างเครือข่ายการบริการสินค้า ทำให้ชื่อเสียงของหมู่บ้านเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป และมีคนมาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ครกหินมากขึ้น ส่งผลให้ยอดขายและรายได้ของชุมชนเพิ่มขึ้นตามลำดับ การหมุนเวียนเศรษฐกิจก็ดีขึ้นซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความขยันของผู้ประกอบอาชีพด้วย ส่วนเครือข่ายการจำหน่ายครกหินในหมู่บ้าน จะมีการขายปลีกโดยผ่านตัวแทนพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้านซึ่งมีประมาณ 4 - 5 ราย ส่วนการขายส่งจะมีพ่อค้าจากนอกพื้นที่มารับซื้อครกโดยผ่านพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน หรือพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้านนำสินค้าไปส่งให้กับลูกค้าหรือตัวแทนที่รับซื้อเพื่อนำไปขายอีกต่อหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

“เจ้าหน้าที่จากอำเภอเป็นก็มาสนับสนุนหื้อเฮาสวมกลุ่มกัน ฮื้อความฮู้พาไปออกงานขายตามที่ต่างๆ เฮาก็ขายดี รายได้ก็ดี ลงเตี้ยเป็นก็สั่งเข้ามา”

“รายได้ก็ดี เศรษฐกิจในหมู่บ้านก็หมุนเวียนดี โดยเฉพาะคนที่ทำมานานรู้จักกินรู้จักใช้ก็มีเงินได้ ส่วนใหญ่คนที่รวยก็จะเป็นพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้าน”

“เศรษฐกิจดี รายได้ก็ดีถ้าขยัน บางคนมีรายได้เฉลี่ย 7,000 - 10,000 บาทต่อเดือน แต่ตอนนี้รายได้ก็ไม่ค่อยคงที่เพราะหินมันหายาก ถ้าซื้อวัตถุดิบสูง ขายแพงมากไปจากเดิมก็ไม่ได้”

3.2 ผลกระทบด้านลบ

พบว่า สัมพันธภาพระหว่างผู้ที่ทำครกหินและประชาชนในชุมชนลดลง เนื่องจากผู้ที่ทำครกหินไม่มีเวลาไปมาหาสู่พบปะพูดคุยกับผู้อื่น เพราะกลัวเสียเวลาในการทำครกหรือกลัวว่าจะทำครกได้น้อย การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพก็มีในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่การปฏิบัติหรือการทำครกจะแยกกันทำที่บ้านตัวเอง ความสามัคคีระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเองก็ลดลง เนื่องจากการแก่งแย่งทำมาหากินเพราะแหล่งหินเริ่มหายากขึ้น บางครอบครัวพ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูก รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เนื่องจากรายได้ในการทำครกหินเท่าเดิมแต่ค่าใช้จ่ายในครอบครัวมีมากขึ้น ทำให้มีหนี้สินตามมามากมาย หรือบางครอบครัวก็นำเงินที่ได้จากการทำครกหินไปใช้จ่ายในเรื่องที่ไม่จำเป็น เช่น ซื้อเหล้ากิน แล้วตามมาด้วยปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัวและ

การขุดหินไปทำครกก็ถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหินที่ขุดมาทำครกเป็นหินอยู่บนภูเขา ถ้าขุดไปเรื่อยๆภูเขาก็ตกหายไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศบนภูเขานอกจากนี้การทำครกหินในกรณีที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่แทนกำลังคน เช่น เครื่องตัดหินก็จะมีเศษหินที่เหลือจากการตัดซึ่งก่อให้เกิดขยะในชุมชน ส่วนใหญ่มักจะกองสะสมรวมกันไว้โดยไม่มีการกำจัด ถ้าปล่อยทิ้งไว้อาจจะเป็นแหล่งของการเกิดโรค เช่น ทำให้เกิดน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย อาจทำให้เกิดโรคไข้เลือดออกและโรคชุกุนกุนยาได้ ในส่วนของผลกระทบที่เกิดจากการทำครกหิน ก็จะทำให้เกิดเสียงดังรบกวน และฝุ่นละออง ยกตัวอย่างเช่น

“การไปมาหาสู่ก็หายไป ส่วนใหญ่ก็อยู่บ้านใครบ้านมัน ถ้าจะไปบ้านคนอื่นก็กลัวจะทำครกไม่เสร็จ ถ้ามีงานของหมู่บ้านก็จะมาช่วยกันที่”

“ไม่ค่อยได้ไปช่วยงานเขา บางทีเขาก็ไม่มาช่วยเรา เพราะต่างคนต่างไม่มีเวลา”

“ความสามัคคีในหมู่บ้านลดลง มีความอิจฉาริษยากัน ความคิดแตกแยก เพราะมีผลประโยชน์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ไปหาแหล่งหิน แล้วโทรแจ้งตำรวจมาจับ”

“ดูแลลูกหลานและคนในครอบครัวไม่เต็มที่ มีหนี้สินเยอะ”

“บางคนเมาแต่ทำครก ลูกเต๋าก็ไปแ้วไหนบ่ออยู่ บางคนลูกก็มีปัญหาเอาแต่งงาน บ่อสนใจลูกพ่อง”

“รายได้ก็ดีถ้าหมั่น แต่รายจ่ายมันหนักขนาด บางครั้งก็ไปกู้เงินเป็นมา ดอกร้อยละ 15 ร้อยละ 20 จ่ายเป็นรายวันก็ต้องเอา”

“บางคนพอได้เงินก็จะไปซื้อเหล้ากิน พอกินเสร็จก็ทะเลาะกัน ค่าลูก ค่าเมีย เสียงดังรำคาญ”

“การทำครกมันก็เป็นอาชีพของชาวบ้าน แต่หินมันเริ่มหายากต้องไปขุดบนภูเขา ทำไปเรื่อยๆ ภูเขาก็ตกหายไป ช้าๆจะไปรบกวนที่อยู่อาศัยของสัตว์ที่อยู่ในป่าด้วย”

“การใช้เครื่องปาดหินจะมีขยะที่เป็นเศษหินนัก กองเป็นภูเขา”

“เศษวัสดุในการทำครก เช่น เศษหินที่เหลือจากการตัดหินหรือครกที่ชำรุดมีตำหนิ ถ้ากองทิ้งไว้เวลาฝนตกลงมาจะมีน้ำขังและเป็นแหล่งของการเกิดโรค เช่น แหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย ทำให้เป็นโรคไข้เลือดออกหรือโรคชุกุนกุนยาได้”

“คนในหมู่บ้านบางส่วนก็มีการต่อต้าน เรื่องฝุ่นละอองและเสียงดังแต่มันก็เป็นอาชีพของเราก็ต้องแก้ไขปัญหากันไป”

4. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1 ผลกระทบด้านบวก

พบว่าประชาชนในชุมชนมีความรู้สึกภูมิใจในอาชีพของตนเอง เพราะเป็นวัฒนธรรมทางอาชีพที่สืบทอดกันมาจากพ่อแม่ปู่ย่าตายาย โดยไม่ต้องไปเรียนเพิ่มเติมที่ไหนซึ่งถือว่าการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีทางด้านงานหัตถกรรมหรืองานฝีมืออีกอย่างหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันนับวันหายากและจะสูญหายไป เป็นการทำกิจกรรมร่วมกันของคนในครอบครัวและในชุมชน ทำให้ครอบครัวอบอุ่นและเป็นรากฐานทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ยกตัวอย่างเช่น

“ภูมิใจมากค่ะ เพราะเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมานานแล้ว และหาเรียนรู้ทั่วไปได้ยาก มันต้องใช้ประสบการณ์ ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาของปู่ย่าตายายเราที่ทุกวันนี้หายากแล้ว”

“ถ้าจะให้เลิกทำมันค่อนข้างยาก เพราะมันอยู่ในสายเลือดแล้ว ถึงแม้หีนหายาก แต่พวกผมก็จะทำ”

“ถือเป็นงานฝีมือ เขาภูมิใจและดีใจ ที่มีอาชีพที่สืบทอดกันมาและทำอยู่กับบ้าน เขา บ่ต้องออกไปปะก้านนอกบ้าน”

“เป็นอาชีพที่ดี ไม่เบียดเบียนใคร หากไม่มีอาชีพการค้าขายในหมู่บ้านก็ไม่ดี”

“ทำงานด้วยกันทุกวัน ก็รู้สึกดี ครอบครัวอบอุ่นดี ได้ปรึกษาหารือกัน”

4.2 ผลกระทบด้านลบ

พบว่าความเมตตากรุณา การช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรระหว่างคนที่ประกอบอาชีพและประชาชนในชุมชนลดน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ เพราะเหตุผลทางด้านอาชีพเพราะเป็นอาชีพที่ต่างคนต่างทำอยู่กับบ้านไม่ได้รวมกันทำ ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปถึงความเสียสละและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานของหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งก็ลดน้อยลงไปด้วย แต่ถ้าเป็นงานประเพณีใหญ่ๆของหมู่บ้านก็จะมาร่วมงานกัน ทั้งนี้การประกอบอาชีพทำครกหินในหมู่บ้านจะไม่มีการใช้แรงงานเด็ก เพราะเด็กๆ จะต้องไปเรียนหนังสือ และสมัยนี้มีการใช้เครื่องมือทุ่นแรงแทนแรงงานคน ซึ่งชาวบ้านกลัวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำครกหินที่สืบทอดต่อกันมานานจะค่อยๆสูญหายไป ยกตัวอย่างเช่น

“ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันก็ยังคงมีบ้าง แต่ไม่เท่าสมัยก่อน”

“ความเสียสละให้กันมีน้อย ต่างคนต่างอยู่ เพราะอาชีพมันบังคับ”

“สมัยแต่เมื่อก่อนแล้ว ยะหย่งบ่ต้องจ้าง ไหวววันกันทำเดียว สมัยปะเดี๋ยวก่อนเห็นแก่ตัว บ่มีเวลา ยะหย่งเป็นเงินเป็นทองไปหมด”

“ผมเคยเป็นสลา (ช่าง) สมัยก่อนสร้างบ้านก็ไปช่วยกันเอามือ (ช่วยโดยไม่รับค่าจ้าง) แต่เดี๋ยวนี้อาจต้องจ้างเพราะบ่ค่อยช่วยเหลือกัน ต้องเร่งยะก้านยะครกฮ้อเสร็จ”

“ความเสียสละไม่ค่อยมี แต่ก็เป็นบางคนนานๆจะมาร่วมงานประเพณีใหญ่ๆ
ของหมู่บ้าน มากันหมดทั้งบ้าน ถ้ามีงานเล็กๆไม่ค่อยมากัน”

“ไม่มีการใช้แรงงานเด็ก เพราะเด็กต้องไปเรียนหนังสือ ส่วนใหญ่ พ่อแม่จะเป็น
คนทำ”

“กลัวว่าพอใช้เครื่องทุ่นแรงหรือเครื่องมือเยอะขึ้น จะทำให้ภูมิปัญญาเกี่ยวกับ
อาชีพทำครกหินสูญหายไปทีละนิด และต่อไปจะไม่มีคนสืบทอด”

“จริงๆแล้วมันเป็นจิตวิญญาณของชาวบ้านมันคือชีวิตของชุมชนที่หล่อเลี้ยง
ชุมชนมา ถ้าสูญหายไปก็รู้สึกเสียดาย”

ส่วนที่ 4 ข้อมูลจากการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ

จากการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพในวันที่
30 พฤษภาคม 2552 ณ ศาลาประชาคมวัดบ้านไร่ศิลาทอง โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมประชุม
จำนวน 35 คน ได้แก่ รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย สมาชิกสภาองค์การบริหาร
เลขานุการหัวหน้าสถานีอนามัยต้นมื่น ตัวแทนเจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง
ลำปาง ตัวแทนครูจากโรงเรียนบ้านไร่ประชาสามัคคี ผู้ประกอบอาชีพทำครกหิน ตัวแทนผู้จำหน่าย
ครกหิน แกนนำผู้สูงอายุ แกนนำเยาวชน แกนนำกลุ่มแม่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุขและ
ประชาชนทั่วไป

ผู้ศึกษาได้นำเสนอผลการศึกษา และได้ให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็น
การตรวจสอบและเพิ่มเติมข้อมูลให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอทางเลือกในการ
ปฏิบัติเกี่ยวกับการทำครกหิน ดังนี้

ตารางที่ 1 ข้อมูลจากการจัดเวทีกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ เกี่ยวกับการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง

ประเด็น	ขอบเขตและแนวทางการประเมินฯ	ทางเลือกและข้อเสนอแนะ
<p>1. ผลกระทบทางสุขภาพทางกาย</p> <p>1.1 ด้านบวก</p> <p>- ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงได้รับการดูแลสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานทั้งในและนอกพื้นที่ แต่ช่วงหลังไม่ได้รับการดูแลด้านสุขภาพอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง</p> <p>1.2 ด้านลบ</p> <p>โรคหรือความเจ็บป่วยที่เกิดจากการทำครกหินส่วนใหญ่จะเกิดจากมลภาวะหรือพฤติกรรมในการทำงานจากขั้นตอนการทำครกหิน เช่น ฝุ่นละออง เสียง อุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจากสถิติการรายงานโรคพบว่า ประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ในอัตรา 5,487 ต่อแสนประชากร และ</p>	<p>- ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงควรได้รับการบริการด้านสุขภาพอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง อย่างน้อย ปีละ 1-2 ครั้ง</p> <p>- ประชาชนและกลุ่มเสี่ยงควรได้รับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพและแนวทางการป้องกันผลกระทบทางสุขภาพ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p>	<p>- ควรจะมีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่ เช่น สถานีอนามัย โรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมวางแผนในการให้บริการทางด้านสุขภาพ แก่ ผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการประกอบอาชีพทำครกหินและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง</p> <p>- ควรจะมีการอบรมให้ความรู้แก่ผู้ประกอบอาชีพทำครกหินและประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานและป้องกันการเกิดผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นจากขั้นตอนการทำครกหิน</p> <p>- ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ผู้ประกอบอาชีพทำครกหิน ผู้นำนายครกหินและประชาชนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดสถานที่ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตครกหินที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบทางสุขภาพ พร้อมทั้งกำหนดช่วงเวลา และระยะเวลาในการผลิตเพื่อให้เกิดความปลอดภัยต่อสุขภาพ</p> <p>- ควรมีการประสานระหว่างองค์กร</p>

<p>โรคระบบกระดูกและโครงร่าง 3,926.7 ต่อแสนประชากร (สถานีอนามัยต้นมื่น, 2551) ทั้งนี้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากการเจ็บป่วยตามระบบและปัจจัยสาเหตุ ดังนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - โรคระบบทางเดินหายใจ จากฝุ่นละออง และโรคหุ่เสื่อมสภาพจากภาวะเสียงที่ดังเกินไป ในขั้นตอนการทำครกหิน เช่น การตักแต่งหิน การสกัดหิน และการเจียรระไนหิน โดยใช้เครื่องมือทุ่นแรง เช่น เครื่องตัดหิน เครื่องกลึงหิน และเครื่องเจียรระไนหิน - โรคระบบกระดูกและโครงร่างจากการที่ผู้ประกอบอาชีพทำครกหินมีพฤติกรรมและท่าทางในการทำงานทำเดิมนานๆ ซ้ำซาก และเป็นท่าที่ไม่เหมาะสม - เกิดอุบัติเหตุจากการใช้เครื่องมือ และวัสดุอุปกรณ์ ในขั้นตอนการทำครกหิน เช่น เหล็กสกัด เครื่องเจียรระไนหิน ซึ่งมีผลทำให้เกิดการบาดเจ็บและบาดเจ็บตามร่างกาย โดยเฉพาะที่บริเวณหน้า คางตา มือ แขน และขา <p>2.ผลกระทบทางสุขภาพทาง</p>		<p>ปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น ผ้าปิดจมูก และที่อุดหูป้องกันเสียง เป็นต้น</p>
--	--	---

<p>จิตใจ</p> <p>2.1 ด้านบวก</p> <p>- ประชาชนมีความพึงพอใจต่ออาชีพ เพราะเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพอิสระที่สร้างรายได้ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนดีขึ้น</p> <p>- เป็นอาชีพที่ทำอยู่กับบ้านไม่ต้องออกไปหางานทำที่อื่น เป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือน ทำให้ครอบครัวอบอุ่นและเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้านทำให้คนรู้จักมากขึ้น</p> <p>2.2 ด้านลบ</p> <p>- ประชาชนมีความเครียดและวิตกกังวลจากมลภาวะที่เกิดจากกระบวนการทำครกหิน เช่น เสียงดัง ปัญหาฝุ่นละอองซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เช่น ทำให้พักผ่อนไม่เต็มที่ กระทบการทำงาน หรือการทำกิจกรรมของประชาชน</p>	<p>- จัดเวทีประชาคมในหมู่บ้านเพื่อค้นหาปัญหาและร่วมกันหาแนวทางการแก้ไขปัญหาหารือร่วมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง</p> <p>- จัดทำแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมอาชีพที่มาจากความต้องการของประชาชนในหมู่บ้าน เสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อบรรจุเข้า</p>	<p>- ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบอาชีพทำครกหิน และประชาชน ในการออกกฎระเบียบหรือข้อบังคับในเรื่องการกำหนดช่วงเวลาของการทำงานการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองและเสียงจากขั้นตอนการทำครกหินของผู้ประกอบการพร้อมมีบทลงโทษถ้ามีการฝ่าฝืน รวมทั้งมีการบังคับใช้อย่างจริงจัง</p> <p>- ผู้นำชุมชนและประชาชนควรมีการประสานองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย ในการทำแผนส่งเสริมด้านอาชีพอื่นๆ ในชุมชนเพื่อเป็นอาชีพเสริมให้กับประชาชนที่ว่างงาน และไม่มีงานทำ</p> <p>- ควรมีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบอาชีพทำครกหินบ้านไร่ศิลาทองให้เป็นรูปธรรมมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยให้องค์การบริหารส่วนตำบลพิชัยสนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการประกอบอาชีพทำครกหินรวมทั้งประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดหาตลาดจำหน่ายในรูปกลุ่มผู้ประกอบการอาชีพบ้านไร่ศิลาทองโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลางในหมู่บ้านเพื่อลด</p>
---	--	---

<p>- ผู้ประกอบอาชีพมีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับแหล่งหินที่เริ่มหายากมากขึ้น รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และหากหินหายากการทำครกหินจะสูญหายไปประชาชนในชุมชนจะไม่มีอาชีพรองรับ</p> <p>3.ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคม</p> <p>3.1 ด้านบวก</p> <p>- เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้คนในชุมชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น พร้อมทั้งมีหน่วยงานเข้ามาสนับสนุนดูแลและร่วมพัฒนาในเรื่องกระบวนการผลิตเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่ดีและมีคุณภาพ</p> <p>3.2 ด้านลบ</p> <p>- เมื่อไม่มีนโยบายส่งเสริมสินค้า หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์(OTOP) ทำให้การรวมกลุ่มของสมาชิกลดน้อยลงไป ตลาดในการส่งสินค้าน้อยลง และรายได้ในการทำครกหินของประชาชนก็ลดลงไปด้วย</p> <p>- สัมพันธภาพระหว่างผู้</p>	<p>แผนพัฒนาท้องถิ่น (แผน 3 ปี)</p> <p>- จัดตั้งกลุ่มผู้ประกอบอาชีพทำครกหินให้เป็นรูปธรรม</p> <p>- ส่งเสริมการประกอบ</p>	<p>ปัญหาความขัดแย้งและการขาดความสามัคคีของผู้ประกอบอาชีพด้วยกันเอง</p> <p>- ควรมีการประสานองค์การบริหารส่วนตำบลพิชัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น เกษตรอำเภอ พัฒนาการอำเภอ ฯลฯ ร่วมกันส่งเสริมอาชีพด้านอื่นที่ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในหมู่บ้าน เพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน และเป็นการส่งเสริมอาชีพที่ไม่มีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยสินค้าหรือผลิตภัณฑ์สามารถหาตลาดในการจำหน่ายได้ง่าย และสามารถสร้างรายได้ให้กับคนในหมู่บ้านเพื่อลดปัญหาหนี้สินได้</p> <p>- ควรมีการประสานความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ผู้ประกอบอาชีพทำครกหิน และประชาชน ในการนำเศษหินที่เกิดจากขั้นตอนการทำครกหิน ไปใช้ประโยชน์ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวมในหมู่บ้าน</p> <p>- ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งประชาชนในพื้นที่ในการที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีทางด้านงานหัตถกรรมซึ่งเป็นงานฝีมือและเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมเพื่อไม่ให้สูญหายไป</p> <p>- ควรมีการรวบรวมข้อมูล และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ที่มี</p>
--	---	--

<p>ประกอบอาชีพกับคนในครอบครัวและชุมชนลดลงขาดความสามัคคีระหว่างผู้ประกอบอาชีพด้วยกัน และมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นจากการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เป็นอาชีพที่ใช้หนี้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ขณะนี้หายากถือเป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งในชุมชนและนอกพื้นที่ (กรณีไปหาแหล่งหินต่างอำเภอ) - เกิดขยะจากขั้นตอนการทำครกหิน เช่นเศษหินที่เกิดจากการสกัดหิน การตัดหิน อาจจะทำให้เกิดเป็นแหล่งเพาะพันธุ์โรคได้ เช่น โรคไข้เลือดออก หรือโรคชุกุนกุนยา เป็นต้น 	<p>อาชีพอื่นที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกเหนือจากการประกอบอาชีพทำครกหิน</p>	<p>ความรู้มีประสบการณ์ทางด้านงานฝีมือเกี่ยวกับครกหิน ในการร่วมกันกำหนดรูปแบบ และวิธีถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการทำครกหิน ที่ถูกต้องตามวิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม ถ่ายทอดไปยังเยาวชนรุ่นหลังหรือผู้ที่มีความสนใจ เช่น เข้าไปถ่ายทอดความรู้ในโรงเรียน หรือในหมู่บ้าน โดยจัดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกหรือผู้ที่สนใจเข้ามาเรียนรู้และศึกษาได้ ถือเป็นวิทยาทาน และเพื่อป้องกันไม่ให้ภูมิปัญญาทางด้านอาชีพที่ถือเป็นวิถีชุมชนสูญหายไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - องค์กรบริหารส่วนตำบลพิชัยควรจะมีการสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มอาชีพทำครกหินให้เป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนเกี่ยวกับกองทุนหมุนเวียน การพัฒนาทางด้านความรู้ และเทคนิคการประกอบอาชีพ และควรมีการบริหารจัดการกองทุนในการช่วยเหลือชุมชนทั้งในด้านการเงินและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน - องค์กรบริหารส่วนตำบลพิชัยควรจะมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในหมู่บ้าน/ชุมชน ให้มีการสืบสานและสืบทอดวัฒนธรรมทางด้านอาชีพต่อไป
--	--	---

4. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1 ด้านบวก

- รู้สึกภูมิใจในอาชีพทำครกหิน เพราะเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยปู่ย่าตายาย
- เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีทางด้านงานหัตถกรรมซึ่งเป็นงานฝีมือที่นับวันจะสูญหายไป

<p>4.2 ด้านลบ</p> <p>- การทำกิจกรรมส่วนรวม ความร่วมมือ การช่วยเหลือ เกื้อกูล และการเสียสละ ระหว่างผู้ประกอบการอาชีพและประชาชนในชุมชนลดน้อยลงไป เนื่องจากภาวะการประกอบการอาชีพ</p> <p>- การใช้เครื่องมือทุ่นแรง แทนแรงงานคน อาจจะทำให้ ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการทำครก หินค้อยๆ สูญหายไป</p>		
---	--	--

การอภิปรายผล

การศึกษาในขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพจากการทำครกหินของประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมืองลำปาง สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์เพื่อให้ครอบคลุมผลกระทบจากการทำครกหินต่อประชาชนบ้านไร่ศิลาทอง ทั้งมิติทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ ทั้งผลกระทบด้านบวก และผลกระทบด้านลบ ดังนี้

1. ผลกระทบทางสุขภาพทางกาย

1.1 ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านบวก ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เป็นผู้ประกอบการอาชีพทำครกหิน ได้รับการดูแลสุขภาพจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกพื้นที่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนโยบายการสร้างเสริมสุขภาพตามแผนพัฒนาสุขภาพในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 - 2554) โดยต้องดำเนินการภายใต้กรอบของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2550 และพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดขึ้นบนพื้นฐานการเสริมสร้างทุนของประเทศ ทั้งทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง โดยยึดคน เป็นศูนย์กลางการพัฒนา เนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และ ผลกระทบจากการพัฒนา จึงจำเป็นต้องพัฒนาคนในทุกมิติอย่างสมดุล และด้วยกรอบตามกฎหมาย ซึ่งเป็นการบูรณาการกิจกรรมต่างๆ ของงานสร้างเสริมสุขภาพให้เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ เพื่อ เชื่อมโยงให้เห็นภาพของการพัฒนาในเชิงรุกที่ชัดเจน ซึ่งได้มีการดำเนินงานตามแนวทางการปฏิบัติ เมืองไทยแข็งแรง (Healthy Thailand) เป็นกลไกในการดำเนินงาน ซึ่งองค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ให้ความหมายของการสร้างเสริมสุขภาพ คือ กิจกรรมหรือการสนับสนุนให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงตัวกำหนดสุขภาพะ ไม่เพียงแต่เฉพาะด้านสุขภาพและการดำเนินชีวิต แต่ยังรวมถึงด้าน เศรษฐกิจสังคม การศึกษา และการทำงาน โดยการสร้างเสริมสุขภาพมีหลักในการดำเนินงาน ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม และเนื่องจากอาชีพหลักของประชาชนคือการทำกรก หิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพได้ จึงมีการให้ความรู้เรื่องการส่งเสริมสุขภาพและสร้าง สิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดีซึ่งต้องดำเนินการทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน (สุขภาพดี สิ่งแวดล้อมดี ท้องถิ่นทำได้, 2548) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ สุภาอินทร์ (2546) เรื่องผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนจากการประกอบกิจการ โรงโม่หินในตำบลแม่ลา น้อย อำเภอแม่ลาน้อย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า คนในชุมชนอำเภอแม่ลาน้อยส่วนใหญ่เห็นด้วย กับประเด็น ที่ผู้ประกอบการ โรงโม่หินควรจัดทำโครงการตรวจสุขภาพให้กับชาวบ้านที่ได้รับ ผลกระทบในหมู่บ้านที่ใกล้เคียงกับโรงโม่หิน (ร้อยละ 85.6)

ขณะเดียวกันในช่วงหลัง กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพทำกรกหินบ้านไร่ศิลาทอง และ กลุ่มเสี่ยงไม่ได้รับการดูแลสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องจากบุคลากรด้านสาธารณสุขมี จำนวนจำกัด งบประมาณในการดำเนินงานไม่เพียงพอ รวมทั้งการจัดระบบการให้บริการยังขาด การประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนนโยบายของภาครัฐเน้นให้ประชาชนมี ส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุมพล จันทรศุขย์ (2546) เรื่อง ผลกระทบทางสุขภาพจากโรงงานปูนซีเมนต์ต่อประชาชนตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัด ลำปาง พบว่าผู้ที่ทำงานใน โรงงานเสนอให้มีการแต่งตั้งอาสาสมัครดูแลสุขภาพในโรงงาน (อสร.) เหมือนการไฟฟ้าแม่เมาะ และมีความเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนในเรื่องการดูแลสุขภาพของประชาชน เช่น การสร้างเสริมสุขภาพ ส่งเสริมการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมสุขภาพ และเน้นการพึ่งตนเองโดยใช้หลักการสาธารณสุขมูล ฐาน เป็นต้น

1.2 ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มักเจ็บป่วยด้วยโรคทางกาย ดังนี้ 1) โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจจากการที่ไม่ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เช่น อาการหายใจเหนื่อยหอบ หายใจลำบาก แสบคอ ระคายคอ มีน้ำมูก ไอ โรคหัด โรคภูมิแพ้ 2) โรกระบบกระดูกและโครงร่าง จากพฤติกรรมและท่าทางในการทำงานในท่าเดิมนานๆ เช่น การใช้แรงมากเกินไป การทำงานซ้ำซาก การทำงานผิดท่าผิดทาง หรือท่าทางไม่เหมาะสม หรือทำงานนานเกินไป และการทำครกหินเป็นท่าทางในการทำงานที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดปัญหาโรกระบบกระดูกและโครงร่าง เช่น มีอาการปวดหลัง ปวดเอว ปวดข้อกระดูก และมีอาการชาตามมือและเท้า 3) การเกิดอุบัติเหตุจากกระบวนการทำครกหินและจากการใช้วัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำครก ซึ่งจำแนกตามอวัยวะในร่างกายที่ได้รับบาดเจ็บ เช่น การบาดเจ็บที่ตาจากขั้นตอนการแกะสลักหินซึ่งมักจะประสบอุบัติเหตุจากเศษเหล็กที่ใช้สกัดและเศษหินกระเด็นเข้าตา ทำให้มีอาการระคายเคืองตา ตาอักเสบ ตาแดง ซึ่งจากการศึกษาเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนจากการลงทุนการทำครกหิน : กรณีศึกษากลุ่มพัฒนาผลิตภัณฑ์ครกหินบ้านไร่ศิลาทอง ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่าการบาดเจ็บที่มือ แขน และขา เกิดจากอุบัติเหตุที่เกิดจากการเจียรไนหินโดยหินเจียรไม่มีคุณภาพหรือไม่ได้มาตรฐาน ทำให้แตกหรือระเบิดกระเด็นถูกมือ แขน และขา ทำให้มีอาการปวดฟกช้ำ บางรายกระดูกอาจร้าวได้ (นิยม คำบุญทา, 2545) 4) การรับรู้ทางการได้ยินลดลงจากขั้นตอนการทำครกหินโดยเฉพาะขั้นตอนการตกแต่งหินโดยใช้เครื่องตัดหิน ขั้นตอนการทำครกหินด้วยเครื่องกลึงหิน และขั้นตอนการเจียรไนหินด้วยเครื่องเจียรหินที่มีเสียงค่อนข้างดังและผู้ประกอบอาชีพไม่ได้ใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ส่วนใหญ่มักจะมีอาการหูอื้อ หูตึง และ 5) การบริการด้านสุขภาพที่ประชาชนได้รับ ไม่มีความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง เช่น กลุ่มผู้ประกอบอาชีพและประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง เป็นต้น

ลักษณะของงานอาชีพมีสภาพการเสี่ยงอันตรายมากน้อยแตกต่างกัน อาจทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บหรืออุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของผู้ประกอบอาชีพสำหรับการทำครกหิน พบว่ามีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมโดยผู้ที่ประกอบอาชีพทำครกหินมักจะสัมผัสกับฝุ่นละออง ซึ่งเป็นสิ่งคุกคามที่ก่อให้เกิดโรคปอดและระบบทางเดินหายใจ เช่น โรคปอดจากฝุ่นหิน (Silicosis) โรคใยหิน (Asbestosis) และโรคที่เกิดจากการทำงาน (Occupational asthma) โดยเฉพาะโรคปอดจากฝุ่นหินซึ่งมีสาเหตุมาจากการสูดหายใจเอาฝุ่นซิลิกอนไดออกไซด์ (SiO_2) หรือที่ทราบกันในนามของซิลิกา (Silica) เข้าไปในปอดทำให้มีอาการ หายใจไม่สะดวก หวัด น้ำมูกไหล ระคายคอ บางรายอาจเป็นโรคภูมิแพ้ (ไชนัส) เป็นต้น (สำนักกระบวนวิชา, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ สุภาอินทร์ (2546) พบว่า

ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านลบ คือ คนในชุมชนที่ทำนาอยู่ใกล้บริเวณโรงโม่หินมีความเสี่ยงสูงที่จะสัมผัสฝุ่นละอองจำนวนมากทำให้เกิดปัญหาโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น หวัด น้ำมูกไหล แสบคอ ระคายคอ เป็นต้น และสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) เรื่องภาวะสุขภาพของพนักงานในโรงงานเครื่องปั้นดินเผาบ้านชมพู ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดการเจ็บป่วย หรือร่างกายมีภาวะของความไม่สุขสบายจากอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา(เซรามิค) ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจ เช่น หวัดเรื้อรัง ภูมิแพ้ (ไซนัส) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล กาไวย์ (2546) เรื่อง ภาวะสุขภาพของประชาชนในชุมชนที่อยู่รอบโรงงานเครื่องปั้นดินเผา จังหวัดลำปาง พบว่าภาวะสุขภาพทางกายด้านลบ ทำให้ประชาชนเกิดความเจ็บป่วย หรือมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วย โดยเฉพาะโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น การเกิดอาการหายใจลำบาก หายใจหอบ ไอเรื้อรัง หวัดเรื้อรัง ภูมิแพ้ แสบจมูก และเวียนศีรษะเนื่องจากการหายใจเอาฝุ่นละออง ควันและอากาศเสียจากการผลิตเซรามิค สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล จันทรสุณย์ (2546) พบว่า ผลกระทบทางสุขภาพทางกายจะพบชัดเจนในกลุ่มคนงานที่ทำงานในโรงงานปูนซีเมนต์ คือ โรคระบบทางเดินหายใจ เช่น แพ้อากาศ หายใจไม่สะดวก หวัด น้ำมูกไหล และโรคแพ้ผิวหนังจากการสัมผัสฝุ่นปูนซีเมนต์ เป็นเหตุทำให้คนงานบางคนต้องลาออกไปประกอบอาชีพอื่นแทน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว (2547) เรื่องผลกระทบทางสุขภาพของประชาชนจากการประกอบอาชีพไม้แกะสลัก ภูมิศึกษาบ้านถวาย ตำบลขุนคอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักส่วนใหญ่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือบุคลากรทางสาธารณสุข ว่าป่วยเป็นโรคภูมิแพ้ฝุ่นละออง เป็นต้น

ทั้งนี้ สาเหตุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพที่พบมากที่สุดอีกประเด็นหนึ่ง ได้แก่ ปัจจัยด้านการยศาสตร์ (ergonomics) เช่น การใช้แรงมากเกินไป การทำงานซ้ำซาก การทำงานผิดท่าผิดทางหรือท่าทางไม่เหมาะสม หรือทำงานนานเกินไป บางครั้งอาจจะเกี่ยวข้องกับ เครื่องมือ เครื่องจักร และอุบัติเหตุต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว (2547) พบว่าการประกอบอาชีพไม้แกะสลักมีผลกระทบทางสุขภาพทางกายแก่กลุ่มตัวอย่างด้านลบ ได้แก่ ผู้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์หรือบุคลากรทางสาธารณสุขว่าเจ็บป่วยเนื่องมาจากการทำงานไม้แกะสลัก โรคหรืออาการที่ได้รับการวินิจฉัย ได้แก่ โรคระบบกล้ามเนื้อและโครงร่าง เช่น อาการปวดหลัง ปวดบั้นเอว หมอนรองกระดูกเคลื่อนทับเส้นประสาท อุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น สี ทินเนอร์กระเด็นเข้าตา กระจกปักมือ เป็นต้น สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดการเจ็บป่วยหรือร่างกายมีภาวะของความไม่สุขสบายจากอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผา (เซรามิค) ได้แก่ ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น ปวดหลัง ปวดเอว รวมถึงการบาดเจ็บและการได้รับอุบัติเหตุจากการทำงาน เช่น มีดบาดมือ และสอดคล้องกับ

การศึกษาของ วราภรณ์ สุภาอินทร์ (2546) พบว่า ผลกระทบทางสุขภาพทางกายด้านลบ คือ คนในชุมชนที่ทำนาอยู่ใกล้บริเวณโรงโม่หินมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการที่มีเศษหินกระเด็นตกลงมาเป็นต้น

2. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจ

2.1 ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่ออาชีพทำครกหิน เพราะเป็นอาชีพหลักของประชาชนในชุมชนเป็นอาชีพอิสระที่ทำอยู่กับบ้านไม่ต้องออกไปหางานทำที่อื่น ซึ่งเป็นการลดปัญหาการว่างงานและลดการเกิดอุบัติเหตุจากรถ อีกทั้งสามารถสร้างรายได้ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวและชุมชนดีขึ้น ประชาชนมีวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ที่สะดวกสบาย และที่สำคัญเป็นอาชีพที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เป็นงานหัตถกรรมในครัวเรือนเป็นอาชีพที่เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ของหมู่บ้านทำให้คนรู้จักมากขึ้น

จากข้อมูลทั่วไปของบ้านไร่ศิลาทอง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือการทำครกหิน คิดเป็น 75% โดยมีอาชีพเสริม ได้แก่ ทำนา ทำไร่ถั่วเหลือง ปลูกหอม ปลูกกระเทียม คิดเป็น 11% รับจ้าง คิดเป็น 9% และอาชีพอื่นๆ คิดเป็น 5% (สถานีอนามัยตำบลเนิน, 2552) โดยมีรายได้เฉลี่ย 7,000 - 10,000 บาทต่อเดือน ซึ่งถือเป็นอาชีพหลักและเป็นอาชีพอิสระที่ทำอยู่กับบ้าน อีกทั้งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจต่ออาชีพและลดปัญหาการว่างงาน การที่ประชาชนในชุมชนมีการรวมกลุ่มเพื่อประกอบอาชีพถือเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตนเอง ครอบครัว และชุมชน เป็นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ซึ่งสมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการหารายได้ นอกจากจะเป็นการสร้างงานในชุมชนแล้วยังเป็นการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต เนื่องจากการทำงานที่บ้านตนเองเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปทำงาน เพราะน้ำมันมีราคาแพง และมีความพึงพอใจเนื่องจากมีรายได้ที่แน่นอนสามารถนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล จันทรสุณย์ (2546) พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความพึงพอใจที่คนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ คิดเป็นร้อยละ 96.1 และมีความพึงพอใจที่โรงงานปูนมาตั้งในตำบลนี้ เพราะทำให้หมู่บ้านเจริญ คิดเป็นร้อยละ 85.2 และสอดคล้องกับการศึกษาของ ชุมพล กาไวย์ (2546) พบว่า ประชาชนไม่มีความวิตกกังวลเรื่องปัญหาการว่างงาน สามารถไปทำงานในโรงงานทำให้มีรายได้ที่แน่นอนมีเงินใช้จ่ายส่งลูกเรียนหนังสือสูงๆได้ ครอบครัวได้อยู่ร่วมกันมีเวลาดูแลกันทำงานร่วมกันทำให้เกิดความอบอุ่นในครอบครัวสอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่า รู้สึกดีใจที่มีงานทำและได้ทำงานใกล้บ้านมีรายได้ใช้จ่ายที่แน่นอน สามารถแบ่งเบาราคาใช้จ่ายในครอบครัว นอกจากนั้นการทำงานในโรงงานก็มีเพื่อนคุยระหว่างทำงานทำให้ไม่

รู้สึกเครียดระหว่างทำงาน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบลสิงห์แก้ว (2547) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รู้สึกพึงพอใจต่ออาชีพไม้แกะสลักเนื่องจากเป็นอาชีพที่สามารถทำรายได้ให้ครอบครัวดีกว่าอาชีพอื่นๆ ที่เข้ามาทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นเพราะได้ทำงานอยู่กับบ้านไม่ต้องออกไปทำงานที่อื่นไม่ต้องเสี่ยงกับการเกิดอุบัติเหตุจากร

2.2 ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตใจด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการทำครกหิน ได้แก่ ฝุ่นละออง และเสียงดังจากขั้นตอนการทำครกหิน ซึ่งส่งผลต่อการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชนในชุมชน เช่น ระบายน้ำทำให้พักผ่อนไม่เต็มที่ ระบายการทำงานหรือการทำกิจกรรมที่ต้องใช้สมาธิ ได้แก่ การทำการบ้าน อ่านหนังสือของเด็กนักเรียน การเลี้ยงดูบุตรหลานรวมถึงการค้าขายอาหารที่ โดยมลภาวะที่เกิดจากการทำครกหิน เช่น ฝุ่นละออง และเสียงดัง นอกจากจะมีผลทำให้ร่างกายเกิดการเจ็บป่วยแล้วยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นละอองทำให้เกิดความสกปรก เนื่องจากเป็นละอองขนาดเล็กมักจะเคลื่อนที่ไปตามทิศทางของลม (สำนักกระบวนวิชา, 2547) และยังเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ทัศนียภาพเสีย เช่น ต้นไม้ ใบไม้ มีฝุ่นจับ และการเกิดเสียงดังทำให้เกิดความรำคาญเนื่องจากการทำครกหินไม่มีช่วงเวลาที่แน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชุมพลจันทร์สุนัย (2546) พบว่า มีความวิตกกังวลจากการที่มีโรงงานปูนซีเมนต์มาตั้งอยู่ในตำบลซึ่งจะทำให้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้มีความเป็นอยู่ยากลำบากและต้องมีการปรับตัวในการดำเนินชีวิต เช่น บางคนต้องทำงานในเวลากลางคืน และมีความทุกข์ใจกลัวว่าทรัพย์สินจะเสียหายจากมลพิษที่เกิดจากโรงงานปูน โดยตัวชี้วัดที่เห็นด้วยมากที่สุด คือประเด็นที่วิตกกังวลเกี่ยวกับกลัวว่าจะมีเศษหินปลิวลงมาจากการระเบิดหินซึ่งอาจเกิดอันตรายต่อคนในชุมชนใกล้เคียงกับโรงโม่หินได้ และสอดคล้องกับการศึกษาของ วราภรณ์ สุภาอินทร์ (2546) พบว่าตัวชี้วัดทางสุขภาพทางสังคมด้านลบที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุด คือประเด็นการทำโรงโม่หินทำให้การใช้ประโยชน์จากแม่น้ำในการทำไร่/นา ลดน้อยลง และการทำสวนไร่/นา ของชาวบ้านได้ผลผลิตลดลง และขายได้ราคาต่ำเนื่องจากมีฝุ่นละอองปกคลุมตามใบพืชจำนวนมาก ถึงร้อยละ 75.1 และพบว่าปัญหาเรื่องเสียงดังจากการระเบิดหินทำให้คนในชุมชนหงุดหงิด รำคาญ และเครียดจากการได้ยินเสียงระเบิด

ส่วนความคิดเห็นของผู้ประกอบอาชีพทำครกหินและตัวแทนผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีความเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับแหล่งหินที่เริ่มหายากมากขึ้น และมีความเครียดว่าจะทำอย่างไรถึงจะได้เงินมากๆ เพราะรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย และยังมีความวิตกกังวลว่าถ้าหากแหล่งหินหายากขึ้น อาชีพทำครกหินก็ไม่มีที่แน่นอนแล้วในอนาคตประชาชนจะประกอบอาชีพอะไรเป็นอาชีพหลัก พร้อมกันนี้ยังมีความรู้สึกรำคาญและไม่สะดวกที่จะใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ทั้งนี้ในสมัยก่อนการทำครกหินผู้ประกอบอาชีพจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ใน

ชุมชน ส่วนใหญ่จะไม่มีค่าใช้จ่ายหรือถ้ามีก็น้อย แต่ในปัจจุบันหินเริ่มหายาก ต้องไปขุดหินนอกพื้นที่ที่อยู่ห่างไกล ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หรือบางครั้งก็จำเป็นต้องซื้อหินจากพ่อค้าคนกลางที่ราคาค่อนข้างสูง ทำให้รายได้จากการทำครกลดลง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล กาไวซ์ (2546) พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับอันตรายจากแก๊สที่ใช้อบเซรามิกจะระเบิด รายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ผู้คนละออง อากาศเสีย กลิ่นเหม็น และควันจากการทำเซรามิก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกิดภาวะเครียดจากรายได้ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายและรู้สึกว่าคุณค่าที่ได้รับนั้นค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับลักษณะงานที่ทำและมีความวิตกกังวลกลัวว่าแก๊สที่ทางโรงงานใช้เป็นเชื้อเพลิงในการเผาเครื่องปั้นดินเผาจะระเบิดสร้างความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สิน และสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว(2547) พบว่ากลุ่มตัวอย่างรู้สึกเครียดในเรื่องครอบครัว เรื่องงาน โดยเฉพาะช่วงเวลาที่ไม่สามารถจำหน่ายสินค้าให้ได้มาก เนื่องจากรายได้ไม่สอดคล้องกับรายจ่าย ทำให้เดือดร้อน วุ่นวายใจ นอนไม่หลับ คิดมาก และรู้สึกเครียดเมื่อพักผ่อนไม่เพียงพอกรณีที่ต้องเร่งทำงานเพื่อส่งสินค้าให้ทันตามที่สั่ง หรือรู้สึกเครียดเมื่อต้องสัมผัสกับฝุ่นละออง สารเคมี บางคนเกิดความวิตกกังวลว่าในอนาคตจะเกิดการเจ็บป่วยซึ่งไม่สามารถทำงานได้เหมือนปัจจุบัน

3. ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคม

3.1 ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีรายได้จากการทำครกหินค่อนข้างสูง เฉลี่ยเดือนละประมาณ 7,000 - 10,000 บาท มีการสร้างงานสร้างรายได้ มีผลทำให้การหมุนเวียนของเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นพร้อมกับมีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนดูแลและยกมาตรฐานการทำครกหินให้เป็นสินค้าส่งออกของหมู่บ้านในรูปแบบหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล (OTOP) โดยมีการรวมกลุ่มของสมาชิกผู้ประกอบการทำครกหินทำให้ชื่อเสียงของหมู่บ้านเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป มีคนมาศึกษาดูงานและเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ยั่งยืนและมั่นคงในระยะยาว ต้องเร่งปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืนจะต้องพัฒนาด้วยฐานความรู้จากภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ โดยมุ่งให้เกิดการขยายตัวที่สมดุลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ และต้องอาศัยการพึ่งพาและร่วมมือกันทั้งนี้ต้องเร่งปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อให้เศรษฐกิจที่มาจากวิสาหกิจขนาดกลาง ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืน โดยใช้การพัฒนาเครือข่ายการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มสินค้าและบริการโดยไม่ก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเช่นในอดีตและไม่สร้าง

ผลกระทบต่อสุขภาพแก่ผู้ประกอบการและประชาชนในชุมชน ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดปัญหาการว่างงานเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจมีความคล่องตัว และมีการหมุนเวียนดีขึ้น (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล จันทร์สุนัย (2546) พบว่า ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านบวกของโรงงานปูนซีเมนต์บ้านสา คือการมีโรงงานในตำบลทำให้มีการสร้างงานของคนในหมู่บ้านทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 98 มีการพึ่งพาอาศัยและมีความร่วมมือเป็นอย่างดีระหว่างประชาชนในหมู่บ้านกับโรงงานปูนซีเมนต์ เช่น ได้รับการสนับสนุนปูนซีเมนต์จากโรงงาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล กาไวย์ (2546) พบว่าคนในชุมชนมีงานทำเป็นหลักแหล่ง มีงานทำใกล้บ้าน เมื่อมีงานทำทำให้มีรายได้ที่แน่นอน รายได้ของครอบครัวและฐานะทางเศรษฐกิจก็ดีขึ้น ทำให้มีโอกาส (มีเงิน) ในการช่วยเหลืองานของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เช่น งานบุญงานประเพณีส่วนรวมต่างๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่าจากการที่มีโรงงานเครื่องปั้นดินเผาตั้งในหมู่บ้าน ทำให้วิถีชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป คือจากเดิมประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำสวน ซึ่งปัจจุบันหันมาประกอบอาชีพรับจ้างทำเครื่องปั้นดินเผาซึ่งมีรายได้ที่แน่นอนมากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาของอุบล สิงห์แก้ว (2547) พบว่า การประกอบอาชีพไม้แกะสลักทำให้คนในหมู่บ้านมีรายได้ ฐานะความเป็นอยู่ดีขึ้น และคนในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือกันดีเวลามีกิจกรรมในหมู่บ้านก็มาช่วยเหลือกัน

3.2 ผลกระทบทางสุขภาพทางสังคมด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพของผู้ประกอบอาชีพภายในครอบครัวและชุมชนลดลง เช่น พ่อแม่ไม่มีเวลาดูแลลูกไม่ค่อยได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้าน การรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพก็มีในช่วงระยะเวลาหนึ่ง แต่การปฏิบัติหรือการทำกรจะแยกกันทำที่บ้านตัวเอง ความสามัคคีระหว่างผู้ประกอบอาชีพก็ลดลง เนื่องจากการแก่งแย่งทำมาหากิน มีปัญหาแหล่งหินที่นำมาทำครกหายากขึ้น และจากการที่ระบบเศรษฐกิจเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง ระบบทุนนิยมเข้ามามีบทบาทมากขึ้น ทำให้มีการแก่งแย่งแข่งขันทั้งในเรื่องแหล่งผลิต การซื้อขาย ตลอดจนการใช้วัสดุอุปกรณ์ในระบบการผลิต เพื่อให้ได้สินค้าที่มาตรฐานและผลิตให้ได้จำนวนมาก ดังนั้นวิถีชีวิตและสภาพความเป็นอยู่รวมถึงการค้าขายในปัจจุบันจึงมีความแตกต่างกันมาก การช่วยเหลือเกื้อกูลกันน้อยลง ต่างคนต่างอยู่ ขาดความสามัคคี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล กาไวย์ (2546) พบว่า คนในชุมชนมีความเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมันมีการแบ่งแยกคนจนคนรวย และมีความขัดแย้งกัน รวมทั้งรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย เนื่องจากรายได้จากการทำครกเท่าเดิมแต่ค่าใช้จ่ายมีเพิ่มขึ้นซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเน้นค่านิยมทางวัตถุ เช่น ซื้อรถจักรยานยนต์ ซื้อโทรศัพท์มือถือทำให้มีปัญหาหนี้สินตามมา ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล จันทร์สุนัย (2546) พบว่าผลกระทบทางสุขภาพทางสังคม

ด้านลบที่มีมากที่สุด คือ การที่มีโรงงานมาตั้งในตำบลทำให้คนในหมู่บ้านมีค่านิยมทางด้านวัตถุมากขึ้นกว่าเดิม คิดเป็นร้อยละ 86.3 คนในหมู่บ้านมีโอกาสที่แตกต่างกันในการสร้างรายได้ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว (2547) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ไม่ค่อยมาร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีงานเร่งที่ต้องรีบทำไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมได้ และการที่ไม่ค่อยช่วยเหลือกันส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเงิน ซึ่งผู้ที่ให้ยืมเงินวิตกกังวลว่าจะไม่ได้เงินคืนหรือจะได้ค่อนข้างล่าช้า

นอกจากนี้การขาดหินไปทำครกก็ถือว่าเป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากหินที่ขุดมาทำครกเป็นหินอยู่บนภูเขา ถ้าขุดไปเรื่อยๆภูเขาก็จะถูกทำลายหายไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศน์บนภูเขา เนื่องจากความสมดุลทางธรรมชาติและแหล่งทำมาหากินทางธรรมชาติของชาวบ้านถูกทำลายไป สัตว์ไร่ที่อยู่อาศัย ต้นไม้ที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ลดน้อยลง ทำให้มีผลกระทบต่อภาวะโลกร้อน นอกจากนี้การทำครกหินในกรณีที่ใช้เครื่องมือสมัยใหม่แทนกำลังคน เช่น เครื่องตัดหินจะมีเศษหินที่เหลือจากการตัดซึ่งจะก่อให้เกิดขยะในชุมชน ถ้าปล่อยทิ้งไว้อาจจะเป็แหล่งของการเกิดโรค เช่น ทำให้เกิดน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลาย อาจจะทำให้เกิดโรคไข้เลือดออกและโรคชิคุนคุนยาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วราภรณ์ สุภาอินทร์ (2546) พบว่า ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยกับการที่โรงโม่หินทำให้สภาพทางธรรมชาติสูญเสียไปเพราะภูมิทัศน์ทางธรรมชาติถูกทำลาย พบว่าน้ำประปาภูเขาของชาวบ้านแห้งเหือดจากการตั้งโรงโม่หินตัดเส้นทางเดินของน้ำทำให้ต้องไปใช้น้ำจากอีกหมู่บ้านซึ่งอยู่ไกลออกไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล กาไว (2546) พบว่า การทำเซรามิกจะทำให้ประชาชนเกิดความเสี่ยงที่จะเกิดโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านจากการทิ้งเศษวัสดุอุปกรณ์จากการทำเซรามิก เช่น แบบพิมพ์ผลิตภัณฑ์เซรามิก หรือเซรามิกที่แตกชำรุดในหน้าฝน ทำให้มีน้ำขัง และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในหมู่บ้าน

4. ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณ

4.1 ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณด้านบวก ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในชุมชนมีความรู้สึกภูมิใจในอาชีพของตนเอง เพราะเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจากพ่อแม่ปู่ย่าตายาย โดยไม่ต้องไปเรียนเพิ่มเติมที่ไหนซึ่งถือว่าเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีทางด้านงานหัตถกรรมหรืองานฝีมืออีกอย่างหนึ่ง ซึ่งในปัจจุบันหายากและนับวันจะสูญหายไป ซึ่งการทำครกเป็นงานฝีมือที่ต้องใช้สมาธิและใช้เวลาในการทำค่อนข้างมาก ผู้ที่มีประสบการณ์และมีความตั้งใจถึงจะทำได้ค่อนข้างดี ดังนั้น ชาวบ้านที่ประกอบอาชีพนี้จะมีความรู้สึกภูมิใจที่การทำครกหินเปรียบเสมือนตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน ทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชุมพล จันทรสุนย์ (2546) พบว่า มีการสนับสนุนและให้ประโยชน์แก่ลูกหลานของคน

ในหมู่บ้านและบุคลากร โรงงานปูนซีเมนต์ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนในหมู่บ้าน เช่น การช่วยเหลือผู้สูงอายุและเด็กในช่วงวันปีใหม่เมือง (วันสงกรานต์) และเมื่อมีปัญหาการขัดแย้งเกิดขึ้นก็มีการให้อภัย ตลอดจนถึงมีการทำกิจกรรมร่วมกันเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีระหว่างประชาชนในหมู่บ้านกับพนักงาน โรงปูน และสอดคล้องกับการศึกษาของซุมพล กาไวย์ (2546) พบว่า หลังการก่อตั้งโรงงานเซรามิก กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่เป็นคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในอาชีพ และภูมิใจที่ชุมชนตัวเองมีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของคนต่างชุมชนและต่างจังหวัด เนื่องจากการขายผลิตภัณฑ์เครื่องปั้นดินเผาที่เป็นเซรามิกจากโรงงานในชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกภูมิใจในอาชีพของตนเอง เนื่องจากสร้างรายได้ให้กับครอบครัว และส่วนใหญ่ก็มีความรู้สึกมั่นคงในอาชีพของตนเองรวมถึงการทำงานใกล้บ้านก็เป็นผลดีต่อพนักงานเองในการเดินทางไปทำงานสอดคล้องกับการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว (2547) พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกภูมิใจที่ได้ประกอบอาชีพไม้แกะสลักเนื่องจากได้พบปะผู้คนทั้งในและต่างประเทศ ทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป ได้ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และงานประเพณีต่างๆ ในหมู่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

4.2 ผลกระทบทางสุขภาพทางจิตวิญญาณด้านลบ ผลการศึกษาพบว่า การทำกิจกรรมส่วนรวม การช่วยเหลือ ความเสียสละ ความเมตตากรุณา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และความเอื้ออาทรระหว่างคนที่ประกอบอาชีพและประชาชนในชุมชนลดน้อยลง เพราะเหตุผลทางด้านอาชีพ เป็นอาชีพที่ ต่างคนต่างทำอยู่กับบ้าน ซึ่งจะส่งผลเชื่อมโยงไปถึงความเสียสละและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรืองานของหมู่บ้าน/ชุมชน ซึ่งก็ลดน้อยลงไปด้วยแต่ถ้าเป็นงานประเพณีใหญ่ๆ ของหมู่บ้านก็จะมาร่วมงานกันแต่ไม่มีการใช้แรงงานเด็ก เพราะเด็กๆ จะต้องไปเรียนหนังสือ และปัจจุบันมีการใช้เครื่องมือทุ่นแรงแทนแรงงานคน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเกรงว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทำครกหินที่สืบทอดต่อกันมานานจะค่อยๆ สูญหายไปสอดคล้องกับการศึกษาของซุมพล กาไวย์ (2546) พบว่า คนในชุมชนมีการเลือกปฏิบัติเห็นแก่พวกพ้อง มีความเห็นแก่ตัว แข่งแย้งแข่งขันกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ วิชนันท์ จุลบุตร (2546) พบว่า จากการที่พนักงานได้ทำงานในโรงงานนั้นมีผลทำให้เวลาในการไปทำบุญที่วัดน้อยลง เนื่องจากว่าต้องไปทำงานเกือบทุกวันทำให้ไม่มีเวลาไปทำบุญที่วัดสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ซุมพล จันทรศุณย์ (2546) พบว่า คนในหมู่บ้านไม่ได้รับความเป็นธรรมจากบุคลากร โรงงานปูนซีเมนต์ในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น เนื่องจากคนในหมู่บ้านได้ทำงานกันน้อย และหลังจากที่มีโรงงานปูนซีเมนต์มาตั้งในตำบลคนในหมู่บ้านมีการแสวงหาประโยชน์ใส่ตนเองเพิ่มขึ้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านและไปทำบุญที่วัดน้อยลง สอดคล้องกับการศึกษาของ อุบล สิงห์แก้ว (2547) พบว่า ถึงแม้ประชาชนส่วนใหญ่จะมีความเสียสละในงานของส่วนรวม มีการไปร่วมทำบุญอย่างสม่ำเสมอ แต่สำหรับบางคนที่

มุ่งแต่ทำงานไม่ไปช่วยงานหรือเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้านทำให้ถูกมองว่าเห็นแก่ตัว ซึ่งหากมีผู้
ไม่ร่วมกิจกรรมมากๆ ความเป็นบ้านถวายนคงจะค่อยๆ สูญหายไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved